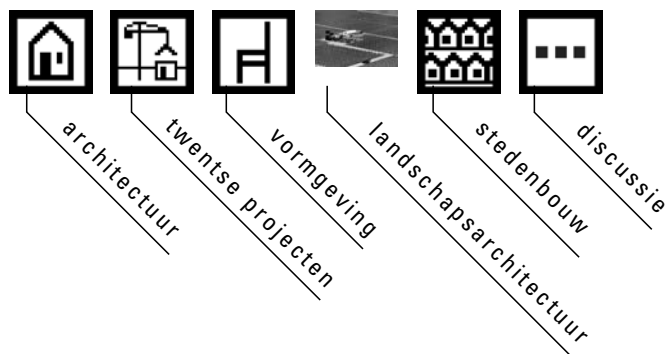

A photograph of the Architectuurcentrum Twente building, a modern structure with a brick facade and a series of vertical windows. The building is situated on a hillside, with a brick-paved path leading towards it. A small pond is visible in the foreground on the left, reflecting the building. The sky is blue with some clouds. The text "Architectuurcentrum Twente van 2010 naar 2011" is overlaid in white on the image.

Architectuurcentrum Twente van 2010 naar 2011

Architectuurcentrum Twente van 2010 naar 2011

ArchitectuurcentrumTwente

Impressie 2010	2
Impressie 2011	2
Doelstelling en resultaat	4
Doelgroepen	4
Samenwerkingsverbanden	5
Educatie	5
Masterclasses	6
Bereik en publiciteit	6
Periode en plaats van de manifestaties	6
Werkplan en tijdschema	6
Draagvlak, continuïteit en financiën	7
Jaarprogramma 2010	9
Jaarprogramma 2011	9
Verantwoordelijken	10
bijlage 1 programma-overzicht 2010	13
bijlage 2 programma-overzicht 2011	30

Impressie 2010

In het jaarprogramma van 2010 werden vooral de actuele ontwikkelingen op het gebied van landschapsontwikkeling, woningbouw, stadsontwikkeling en regionale identiteit aan de orde gesteld. Dat werd zichtbaar in de expositie **Rood voor Rood** over de veranderende functies in het buitengebied, de debatavond over Gestapeld collectief particulier opdrachtgeverschap en de regionaal gespreide buitenexpositie **Twente in Beeld**. Ook in de presentatie van het plan **Oersprong Twente**, een ontwerp van Maurer United Architects, gaf invulling aan de vraag naar de identiteit van Twente. Dit project zal een vervolg krijgen in het streven het ontwerp ook uit te voeren. De veronderstelde potentie van open plekken in de stad komt in het langlopende programma **Pauzelandschappen** aan de orde. De aftrap daarvan was het opdracht geven aan twee koppels van architecten met beeldend kunstenaars om twee tijdelijke paviljoens te ontwerpen. Dankzij substantiële financiële bijdragen van de provincie Overijssel en de gemeente Enschede konden de paviljoens gerealiseerd worden tijdens het Enschedese Grenswerkfestival.

Daarnaast was er in twee debatbijeenkomsten aandacht voor de ontwikkelingen op en rond het **Twentse spoornet**. Vaste en in opeenvolgende jaarprogramma's terugkerende activiteiten waren de expositie **Geslaagd Ontwerp**, de presentatie van jong ontwerptalent in **Jonge ontwerpers presenteren zich** en de inmiddels tweede grensoverschrijdende expositie **Architectuur over de grens** die in 2010 in het Duitse Münster werd gehouden. Een specifieke vorm van particulier opdrachtgeverschap (het collectief gestapeld particulier opdrachtgeverschap) werd op een debatavond voor het voetlicht gebracht en de bijzondere architectonische decors in de films van Alfred Hitchcock werd toegelicht op een filmavond.

Een in 2010 opgestarte activiteit betreft de **wederopbouw-architectuur** die zich met name in Hengelo voordoet. Naast een ideeënprijsvraag voor optopping van een pand aan de Markt en een expositie, zal een expertmeeting en een publieksdebat georganiseerd gaan worden. Dit grote project wordt in samenwerking met de BNA regio Oost georganiseerd. Het in 2009 opgestarte project **Open Source** kreeg in

2010 concreet gestalte in een forumplek op de website van Architectuurcentrum Twente en een in gang gezette nieuwsspreiding via Twitter. De software omgeving is lopende het jaar een aantal malen geüpdatet om het bereik te optimaliseren. De deelname aan het **AtelierOverijssel** heeft in 2010 vooral geresulteerd in een versteviging en uitbreiding van het regionale en provinciale netwerk waarin Architectuurcentrum Twente participeert. Naast deze intensieve relatie met de provincie Overijssel, zijn de contacten met de belangrijkste Twentse gemeenten gecontinueerd en zo mogelijk verstevigd. Een voorbeeld daarvan is de door Architectuurcentrum Twente verzorgde digitale **Architectuurgids Enschede** met inmiddels twee keer honderd projectbeschrijvingen van opmerkelijke architectuur, stedenbouw en landschapsarchitectuur in Enschede.

Impressie 2011

2010 diende zich aan als een jaar waarin de bouw de grote klappen zou krijgen als gevolg van de economische crisis die in 2008 al was ingezet. Niettemin duurde het voor veel bedrijven nog tot na de bouwvakperiode voordat de bittere waarheid werkelijk doordrong. Veel bouwbedrijven maar ook veel architectenbureaus ondervonden pas na de zomer van 2010 de werkelijke effecten. Massale arbeidstijdverkorting, ontslagen en vele faillissementen zijn het gevolg van uitblijvende opdrachten als gevolg van vooral een gebrek aan vertrouwen in de markt. Tegelijkertijd worden er op een aantal creatieve fronten initiatieven ontwikkeld die nieuwe kansen lijken te gaan opleveren. Een krappe markt dwingt immers tot nieuwe en onconventionele oplossingen. Het is onder andere aan de architectuurcentra om daar aandacht aan te geven, én om inspiratie uit de markt te halen én om een doorgeefluik van kansen te zijn.

Het in het najaar van 2010 door de programmaraad opgestelde Jaarprogramma 2011 kent dan ook naast een aantal vaste onderdelen en enkele langlopende en in 2010 opgestarte projecten, ook enkele activiteiten die als centraal thema de huidige crisis hebben. In het programma **Anders kijken**,

ArchitectuurcentrumTwente

ArchitectuurcentrumTwente

Verder brengen wordt aandacht gegeven aan de huidige marktontwikkelingen.

Dit programmaonderdeel bestaat uit meerdere bijeenkomsten en activiteiten:

- **Beeld**, een foto-expositie die inventieve en verrassende mogelijkheden van hergebruik in beeld brengt.
- **Tekst**, regionale auteurs, schrijvers die de ambities van hun eigen woonplaats beschrijven, voordragen en bediscussiëren tijdens een publieksbijeenkomst.
- **Communicatie**, enkele multimedia en communicatie experts wordt gevraagd de beeld- en tekstresultaten in een communicatieplan te presenteren.

De vaste en terugkerende activiteiten in het Jaarprogramma 2011 zijn:

- **Geslaagd Ontwerp** (in 2011 nr. 13) De jaarlijks terugkerende expositie die ook dit jaar bijzonder afstudeerwerk zal tonen van studenten aan academies en Technische Universiteiten. De ontwerpers en/of de ontwerpen hebben een relatie met Twente.
- **Jonge Architecten en Ontwerpers presenteren zich** is een activiteit waarbij jonge Twentse architecten of ontwerpers zich presenteren met hun kwaliteiten, ambities en hun passies.
- **Film&Architectuur** zal dit jaar in overleg met filmhuis Concordia Cinema ontwikkeld worden met een nader te bepalen thema.
- **De Thermometer**, een debat over een nader te bepalen actueel thema, al of niet geïnspireerd door een discussie op het digitale platform de 'Open Source' op de website van het Architectuurcentrum Twente. Mocht zich geen urgent thema aandienen dan wordt gekozen voor dé Architectuur! Daarvoor wordt een bekende architect uitgenodigd die een lezing houdt over zijn/haar werk, opvattingen en passies.
- **nieuwsbrief LXBXH**, een digitaal te verspreiden nieuwsbrief met achtergrondinformatie over het programma en ontwikkelingen in de regio in relatie met Ruimtelijke kwaliteit.
- **Archie - het mooiste bijgebouw in Twente** Een publieks-prijsvraag die leidt naar de mooiste aanbouw, schuur of ander onderkomen. Het onderwerp van de prijsvraag is

geïnspireerd door de nieuwe WABO (Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht) die het vergunningsvrij bouwen verruimt. Veel bijgebouwen zullen onder die wetgeving vallen en met de prijsvraag wordt aandacht gevraagd voor de ruimtelijke kwaliteiten van die objecten. Op een feestelijke avond zal de Archie worden uitgereikt aan de bouwer/ontwerper/eigenaar van het winnend object.

De onderwerpen en thema's die zich reeds in 2010 aandienden zijn:

- **Pauzelandschappen**, een masterclass voor studenten van ontwerpende opleidingen, inclusief publiekspresentatie en de uitvoering in het late voorjaar van enkele ontwerpen op locatie.
- **Wederopbouwarchitectuur in Hengelo**, een ontwerp-wedstrijd, een expertmeeting, een publieksdebat en een expositie.
- **Netwerkstad IV**, presentatie van het ontwerp dat architect/stedenbouwkundige Daan Zandbelt maakte voor een deel van het netwerkstadgebied.
- Een **Architectuurprogramma** dat in samenwerking met de UTwente ontwikkeld zal worden in verband met de viering van het vijftig jarig jubileum van de universiteit.

Tot slot

In de derde fase van het AtelierOverijssel (2010 en 2011) hebben de partners waaronder Architectuurcentrum Twente een deel van de taken verdeeld om zo deze vooralsnog laatste periode van het atelier in 2011 goed te kunnen afronden. De verwachting is dat e.e.a. in 2011 een grotere betrokkenheid en inzet zal vragen van de partners. De participatie bestaat uit deelname aan het bestuurlijk overleg, de programmaraad en in enkele projecten. Eind 2011 zal worden bepaald of en hoe het AtelierOverijssel zal worden voortgezet, al of niet met een gecontinueerde participatie van Architectuurcentrum Twente.

Doelstelling en resultaat

Het Architectuurcentrum Twente organiseert sinds haar oprichting in 1999 uiteenlopende activiteiten met als belangrijkste doel het stimuleren van het denken over en het aanwakken van de discussie over architectuur, stedenbouw, tuin- en landschapsarchitectuur, interieurarchitectuur en vormgeving. Deze activiteiten zijn bedoeld voor een breed Twents publiek en zijn in eerste instantie gericht op bewustwording en kennisbevordering. Het Architectuurcentrum Twente is werkzaam voor de gehele regio Twente; dit betekent continue overschrijding van soms starre gemeentegrenzen en zelfs - waar het de Euregio betreft - landsgrenzen. Het betekent ook een zeer uiteenlopende problematiek die niet altijd onder een gemeenschappelijke noemer te scharen valt.

De officiële doelstelling van het Architectuurcentrum Twente luidt als volgt: *Het bevorderen van de belangstelling voor architectuur, stedenbouw, tuin- en landschapsarchitectuur, interieurarchitectuur en vormgeving in de regio Twente.*

In de praktijk betekent dit dat door het organiseren van lezingen, debatten, workshops, werkconferenties, masterclasses, tentoonstellingen en excursies de bestaande ontwikkelingen worden geanalyseerd en nieuwe ontwikkelingen worden gevolgd en op hun belang voor de Twentse regio getoetst. Het Architectuurcentrum Twente stelt aan de orde, stelt ter discussie en is een onafhankelijk opererend kennisbevorderend instituut. Zoals gebruikelijk worden - om de onafhankelijkheid van het Architectuurcentrum Twente te waarborgen - de onderwerpen vanuit verschillende invalshoeken behandeld, besproken en becommentarieerd.

Het Architectuurcentrum Twente zal telkens weer proberen diepgaande vragen te stellen aan alle ontwerpers en plannenmakers die zich bezighouden met de ruimtelijke omgeving in Twente en het publiek uitnodigen daarvan getuige te zijn en aan het debat deel te nemen.

Naast het Jaarprogramma dienen zich ieder jaar in de regio een aantal opgaven aan waarbij de inzet van het Architectuurcentrum Twente van belang wordt geacht. Op verzoek van derden kunnen daarvoor projecten worden ontwikkeld die tot de genoemde

'derde geldstroom' projecten worden gerekend. De netto-opbrengsten worden aangewend ter dekking van tekorten van de structurele kosten.

De programmaraad toetst ieder op aanvraag te organiseren project op overeenstemming met de doelstellingen van het architectuurcentrum en bewaakt de onafhankelijkheid van het instituut.

Doelgroepen

'Bewustwording' is het sleutelwoord in alle activiteiten die het Architectuurcentrum Twente organiseert. Door middel van een gevarieerd aanbod van activiteiten wil het Architectuurcentrum Twente iedereen informeren die in vormgeving is geïnteresseerd en wil zodoende meewerken aan het verbeteren van het Twentse woon- en werkklimaat voor zover het de ruimtelijke vormgeving betreft.

Om een effectief draagvlak te creëren dat aan het regionale en lokale bestuur en beleid handvatten biedt voor het versterken en verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit, wil het Architectuurcentrum Twente een zo breed mogelijk publiek bedienen. Het publiek dat de activiteiten van het Architectuurcentrum Twente doorgaans bezoekt bestaat uit het algemeen, in ruimtelijke vormgeving geïnteresseerd publiek, maar ook buurt- en wijkverenigingen, schooljeugd, ckv-leerlingen en particuliere opdrachtgevers behoren daartoe. Door juist het 'lekenpubliek' te enthousiasmeren, te interesseren en uit te nodigen tot engagement, wordt draagvlak gecreëerd voor een klimaat waarin kwaliteit van belang is.

Door in het geïnitieerde debat de randen van de vakgebieden te zoeken, is er ook sprake van deskundigheidsbevordering. Zo bedient het Architectuurcentrum Twente ook het professionele publiek dat varieert van architecten, stedenbouwkundigen, landschapsarchitecten, onderzoekers, theoretici/historici, studenten beroepsopleidingen tot bestuurders van de provincie en de gemeenten, beleidsmakers, politici, welstandsorganisaties, corporatiebestuurders, beleggers, Vrouwen Advies Commissies, projectontwikkelaars.

ArchitectuurcentrumTwente

ArchitectuurcentrumTwente

Samenwerkingsverbanden

Het Architectuurcentrum Twente onderhoudt structureel samenwerkingscontacten met de grote Twentse gemeenten. Dit resulteert ondermeer in participatie in diverse formele en informele overlegmomenten.

Architectuurcentrum Twente participeert in het door de provincie Overijssel geïnitieerde AtelierOverijssel. Na drie periodes van twee jaar zal het atelier eind 2011 waarschijnlijk worden voortgezet in een nader te bepalen vorm al of niet met inzet van Architectuurcentrum Twente als partner.

De subsidie die het Architectuurcentrum Twente van de Kamer van Koophandel Oost Nederland in het verleden ontving, biedt wellicht ook in 2011 nog ruimte voor het geven van een vijfde vrije ontwerpopdracht aan een vooraanstaand stedenbouwkundige of landschapsarchitect (met binding met de regio Twente) voor een deel van het gebied dat de Netwerkstad Twente omvat. Eerder werden er opdrachten gegeven aan Rein Geurtsen, Ton Schaap, Pieter Jannink en Daan Zandbelt die begin 2011 zijn in 2010 ontworpen plan 'Circus Twente' presenteert aan het publiek. Incidenteel en soms ook structureel werkt het Architectuurcentrum Twente samen met de Regio Twente, Kunst en Cultuur Overijssel (KCO), Dienst Landelijk Gebied (DLG), Landschap Overijssel, Kunstvereniging Diepenheim, Akkuh kunstzaal Hengelo, Het Oversticht, Waterschap Regge en Dinkel, museum Twentse Welle, Rijksmuseum Twenthe, Twentse woningcorporaties en het Enschedese cultuurfestival Grenswerk. In het Duitse grensgebied is samenwerking gevonden met de Bund Deutsche Architekten (BDA). Zo werd in 2008 in samenwerking met de BDA een tentoonstelling in Enschede georganiseerd waarbij werk van Duitse architecten werd getoond. In 2010 volgde een tegenexpositie in Duitsland waarbij Nederlandse architecten onder andere hun inzendingen voor de jaarlijkse prijs BNA Gebouw van het jaar, Regio Oost toonden.

Met de BNA kring Twente-Oost is overleg over samenwerking bij de uitvoering van de Dag van de Architectuur. In het project 'Wederopbouwarchitectuur in Hengelo' wordt op projectniveau samengewerkt met deze beroepsorganisatie.

In 2011 zal onderzocht worden of in samenwerking met de twee overige architectuurcentra in Overijssel (Rondeel in Deventer en ZAP in Zwolle), de regionale kranten en de provincie, een Overijsselse Architectuurprijs geïnitieerd en eventueel georganiseerd kan worden.

Educatie

Educatie is voor het Architectuurcentrum Twente een breed gehanteerd begrip. Met de georganiseerde activiteiten wordt kennis aangedragen die niet alleen voor scholieren en studenten, maar ook voor het brede (niet deskundige, maar wel geïnteresseerde) publiek van betekenis is. Dat wil niet zeggen dat er geen specifieke aandacht is voor het onderwijs.

De in samenwerking met Saxion Hogescholen, ArtEZ Enschede en andere universiteiten en hogescholen georganiseerde masterclasses kunnen uiteraard ook gerekend worden tot het thema 'Educatie'. De eerder georganiseerde 'Archi-Idols 2007/2008' is een uniek educatief project voor scholieren van middelbare scholen. Het format is beschikbaar gesteld aan de architectuurcentra in Nederland en het is gepresenteerd op een internationale workshop die in 2009 door Architectuur Lokaal werd georganiseerd. Onderzocht wordt of in 2011 een tweede versie van Archi-Idol van de grond kan komen.

De eerder door het Architectuurcentrum Twente ontwikkelde meerdaagse cursus 'Creëer je eigen huis', die bedoeld is voor potentiële eigenbouwers/particuliere opdrachtgevers, is in 2008 in Enschede (Roombeek) en in 2009 in Hengelo (Dalmeden) gegeven. De cursus kan op ieder gewenst moment in de Twentse steden georganiseerd worden voor zover er sprake is van de aankondiging van verkoop van vrije kavels.

Masterclasses

Een doelgroep die steeds nadrukkelijk bij de activiteiten wordt betrokken zijn de (wo-/hbo-) studenten. In de eerder georganiseerde projecten Hoogbouw in 2003, Dorpen op het zand in 2004, Twente in the air in 2006 en Playtime op 52°16' NB / 6°38' OL in 2009 zijn bijzonder positieve ervaringen opgedaan.

Het succes van het format - waarbij vooral de cross-over van verschillende opleiding tot interessante resultaten leidde - was aanleiding om ook in 2010 weer een masterclass te organiseren. Deze masterclass is onderdeel van de manifestatie 'Pauzelandschappen'. De aftrap hiervan vond plaats eind 2010 toen twee teams bestaande uit een architect en een beeldend kunstenaar de opdracht kregen om twee tijdelijke paviljoens te ontwerpen in het kader van het Enschedese Grensfestival. De paviljoens zijn uitgevoerd en geplaatst op de Museumlaan

te Enschede. Ook in het najaar van 2010 vond de inspiratiedag plaats waarbij de vier masters inspirerende en enthousiasmerende lezingen hielden om zo studenten uit te dagen tot deelname aan de masterclass. De opdracht zal luiden: bedenk een ontwerp voor een ruimtelijke of andersoortige tijdelijke invulling voor een lege plek (het pauzelandchap) in de stad en zorg voor de publiciteit die het publiek uitnodigt hiervan getuige te zijn.

Bereik en publiciteit

De in 2010 ontwikkelde zogeheten 'Open Source', beoogt het Twentse publiek nog directer te betrekken bij de thema's die de ruimtelijke kwaliteit in de regio betreffen. Hiervoor worden specifieke, voor het discussiethema geïnteresseerde doelgroepen benaderd. Daarnaast zullen bijna 1.000 adressen (deel uitmakend van het vaste adressenbestand van ruim 2.200 adressen) per e-mail worden geïnformeerd over de forumdiscussies op www.architectuurcentrumwente.nl en uitgenodigd worden om daaraan deel te nemen. Aanvullend zal een belangrijk deel van het vaste adressenbestand ook per gedrukte informatie op de hoogte worden gehouden van de activiteiten.

De sociale media hebben ook in het Architectuurcentrum Twente hun intrede gedaan. Een groot aantal personen zijn via LinkedIn en Twitter volgers geworden van de digitale berichtgevingen. Uiteraard blijven de traditionele media – zowel regionale als landelijke publieks- en vakbladen – met persberichten geïnformeerd worden. Bij te organiseren tentoonstellingen worden affiches gemaakt en verspreid. Vaste samenwerking is er met Radio Enschede waarbij voor iedere activiteit een interview met de coördinator Peter van Roosmalen wordt uitgezonden. Tijdens de interviews wordt achtergrondinformatie gegeven en een oproep gedaan om de activiteit te bezoeken. In 2010 is de nieuwsbrief LXBXH voor het laatst in gedrukte versie verschenen. In 2011 zal deze nieuwsbrief nog uitsluitend digitaal verspreid worden onder alle donateurs, sponsors en subsidiënten en geeft achtergrondinformatie over de activiteiten van het Architectuurcentrum Twente en ontwikkelingen in Twente.

Periode en plaats van de manifestaties

Het jaarprogramma wordt gedurende het kalenderjaar zoveel mogelijk verspreid uitgevoerd, waarbij in de zomerperiode een pauze is ingebouwd. Het Architectuurcentrum Twente is werkzaam voor de gehele regio Twente. Als consequentie daarvan heeft het architectuurcentrum ervoor gekozen geen vaste locatie te kiezen voor het houden van bijeenkomsten maar telkens weer op een andere plek actief te zijn ('wij zijn footloose'). De feitelijke locaties worden in hoofdzaak bepaald door het onderwerp waarbij een regionale spreiding wordt nagestreefd.

Werkplan en tijdschema

De inhoudelijke activiteiten worden bepaald door de programmaraad, onder goedkeuring van het bestuur. De dagelijkse gang van zaken wordt vanuit het bureau gevoerd door de coördinator. De coördinator is in dienst voor 90%. Hij is de vaste aanspreekpartner en de contactpersoon voor het Architectuurcentrum Twente, hij realiseert de plannen van de programmaraad, uiteraard met hulp van leden van de programmaraad en/of andere betrokken vrijwilligers en hij geeft

Architectuurcentrum Twente

leiding aan de (freelance) projectmedewerker(s) en stagiaires. Daarnaast geeft de freelance zakelijk leider op projectbasis onder meer leiding aan evenementen, zorgt samen met de coördinator voor externe contacten en is verantwoordelijk voor het financiële management en de contacten met het bestuur. De activiteiten van de zakelijk leider zijn in hoofdzaak project gerelateerd. Vanaf 2005 verzorgt een freelance administratief medewerker de financiële administratie.

Draagvlak, continuïteit en financiën

Het bestaansrecht van het Architectuurcentrum Twente wordt naast de publieke belangstelling ook bepaald door de bereidheid bij partijen om de activiteiten financieel mogelijk te maken. Daarvoor worden bij overheden, het bedrijfsleven, woningcorporaties en particulieren verzoeken ingediend voor subsidies, sponsoring of donateurschap. De omvang van het aantal partijen dat financieel bijdraagt, is relatief groot en kent een grote regionale spreiding. Dit is van belang voor een breed draagvlak, maar is tevens een garantie voor de continuïteit van het Architectuurcentrum Twente. Het algemeen bestuur van het Architectuurcentrum Twente vormt door haar zeer gedifferentieerde samenstelling een afspiegeling van het Twentse culturele leven en bedrijfsleven. De individuele leden zullen gebruikmakend van hun netwerk, kunnen bijdragen aan de vorming en uitbreiding van het draagvlak. Daarnaast vormt de inzet van de programmaraad een niet altijd voor het publiek, subsidiënten en sponsors zichtbare bijdrage aan het draagvlak van het Architectuurcentrum Twente. Deze groep vrijwilligers is circa 25 personen groot (gekwalficeerde professionals uit verschillende disciplines uit de regio) en vormt het hart van de organisatie. Samen zetten zij zich gemiddeld zo'n 700 uur per jaar in. Deze inzet vertegenwoordigt bij kapitalisatie een aanzienlijk bedrag, groot circa € 70.000,-. Ofschoon deze gekapitaliseerde inzet niet in de begrotingen is terug te vinden, vormt zij een wezenlijke bijdrage, zonder welke het architectuurcentrum geen bestaansrecht heeft.

De structurele financiële bijdrages van de gemeenten Almelo, Enschede en Hengelo zijn in 2010 gecontinueerd en zullen naar het zich laat aanzien ook in 2011 voortgezet worden.

De al jaren relatief constante omvang van de sponsorbijdragen (bedrijfsleven) heeft zich in 2009 en 2010 niet helemaal kunnen handhaven. Vermoed wordt dat de economische crisis die eind 2009 vooral de bouwsector trof, hieraan voor een belangrijk deel debet is. Ook voor 2011 zal het moeilijk worden om de sponsorbijdragen op gelijkblijvend niveau te houden. Gelukkig konden eind 2010 nog enkele nieuwe sponsors verwelkomd worden, een bijzondere gebeurtenis in deze moeilijke tijden. Het aantal vijftientwintig-euro-donateurs (particulieren) bedroeg eind 2009 circa 150. De sponsor- en donateurbijdragen worden hoofdzakelijk aangewend voor dekking van de structurele kosten. In de begroting voor 2011 zijn enkele aanpassingen (met name verhogingen van enkele structurele kostenposten) doorgevoerd ten opzichte van voorgaande jaren.

De subsidie die voor het Jaarprogramma 2011 bij het Stimuleringsfonds voor Architectuur wordt aangevraagd is per saldo vergelijkbaar met hetgeen in 2010 werd aangevraagd. Er is onderscheid tussen het Jaarprogramma LIGHT (met daarin enkele 'klassieke' activiteiten en de nog nader te bepalen formats zoals debatten, een expositie en een filmfestival) en het zogeheten Jaarprogramma PLUS waarin de aanvullende projecten zijn ondergebracht. Het is in principe niet meer mogelijk om gedurende het jaar bij het Stimuleringsfonds aan te kloppen voor speciale projectsubsidies. In 2011 zal voor relevante activiteiten projectsubsidies worden aangevraagd bij de Provincie Overijssel, voor zover die binnen het gevoerde beleid van de provincie subsidiabel zijn. Naast het subsidiebeleid van de afzonderlijke Eenheden Ruimte en Cultuur biedt het gezamenlijke Programma Ruimte & Cultuur wellicht ook mogelijkheden. Het is vooralsnog niet vanzelfsprekend dat alle begrote projectkosten gedekt kunnen gaan worden door de aangevraagde subsidies. Cofinanciering uit opbrengsten van de zogenoemde derdegeldstroom projecten is dan ook een belangrijk speerpunt in 2011.

Op 1 januari 2011 waren de volgende bedrijven en instellingen sponsor of subsidiënt van het Architectuurcentrum Twente.

Architectenbureaus

Alexander Gathier Architectuur Studio *Hengelo*
 Architectenbureau Harry Kamphuis *Deurningen*
 Architectenbureau John Velthuis *Oldenzaal*
 Architectenbureau Mars *Borne*
 Beltman Architecten *Enschede*
 blm architecten *Enschede*
 bct architecten, ingenieurs en adviseurs *Enschede*
 Bruins & Koopman architecten *Enschede*
 De Witte - Van der Heijden Architecten *Enschede, Groenlo*
 Groothuis Postma Architecten *Hengelo*
 IAA Architecten *Almelo, Enschede*
 iDX architecten *Rijssen*
 Jorissen Simonetti Architecten *Rijssen*
 LKSvdD architecten *Hengelo*
 MAS architectuur *Hengelo*
 projectdwg architectuur *Enschede*
 schipperdouwesarchitectuur *Wierden*
 Te Kieffe architecten *Borne*
 Ten Dam De Leeuw Architecten *Diepenheim*
 Van der Jeugd Architecten *Enschede*

Corporaties

Almelose Woningstichting Beter Wonen *Almelo*
 Christelijke Woningbouwvereniging De Goede Woning *Rijssen*
 Domijn *Enschede*
 R.K. Woonstichting Ons Huis *Enschede*
 Stichting Jongeren Huisvesting Twente *Enschede*
 Viverion *Goor, Lochem, Rijssen*
 Welbions *Hengelo*
 Woningcorporatie De Woonplaats *Enschede, Groenlo*
 Woningstichting Hellendoorn *Nijverdal*
 Woningcorporatie Mijande Wonen *Weerselo*
 Woningstichting Sint Joseph *Almelo*
 Woonbeheer Borne *Borne*

Makelaars en vastgoed

Ten Hag Bedrijfsmakelaars *Enschede*

Bouwbedrijven

Dura Vermeer Groep *Hengelo*
 Koopmans Bouw *Enschede*
 VWS Bouw & Vastgoedontwikkeling *Rijssen*

Diversen

Raab Karcher Eshuis *Vriezenveen*
 Rabobank *Enschede, Haaksbergen*
 USHI Kenniscentrum Bouwen *Enschede, Almere*

Subsidiënten

Gemeente Almelo
 Gemeente Enschede
 Gemeente Hengelo
 Kamer van Koophandel Oost Nederland
 Provincie Overijssel
 Stimuleringsfonds voor Architectuur

Giften en legaten

In 2005 is het Architectuurcentrum Twente officieel door de Belastingdienst erkend als een algemeen nut beogende instelling. Dit betekent dat vanaf 1 januari 2006 schenkingen aan het Architectuurcentrum Twente onbelast zijn. Hetzelfde geldt overigens voor erfenissen. Het is daarom voor particulieren te overwegen om het Architectuurcentrum Twente als begunstigde op te nemen in testamenten. Verder zijn giften aan een algemeen nut beogende instelling aftrekbaar voor de inkomstenbelasting, al dan niet gedeeltelijk. Gewone giften zijn aftrekbaar als een bepaalde drempel wordt overschreden; giften in de vorm van termijnen van lijfrente zijn helemaal aftrekbaar. Zo is het Architectuurcentrum Twente dus op een fiscaal vriendelijke manier te ondersteunen. Voor giften in de vorm van een lijfrente is bemiddeling door een notaris vereist. De daarvoor gevraagde bemiddelingskosten worden door het Architectuurcentrum Twente gedragen.

De activiteiten van Architectuurcentrum Twente zijn mede mogelijk gemaakt door subsidies of bijdragen van Stimuleringsfonds voor Architectuur + Provincie Overijssel + Gemeente Almelo + Gemeente Enschede + Gemeente Hengelo + Kamer van Koophandel Veluwe en Twente ■ Almelose Woningstichting Beter Wonen, Almelo + Christelijke Woningbouwvereniging De Goede Woning, Rijssen + Domijn, Enschede + SHIT, Enschede + Viverion, Goor, Lochem, Rijssen + Welbions, Hengelo + Woningcorporatie De Woonplaats, Enschede, Groenlo + Woningstichting Hellendoorn, Nijverdal + Woningcorporatie Mijande Wonen, Weerselo + Woningstichting St. Joseph, Almelo + Woonbeheer Borne, Borne ■ Raab Karcher Eshuis, Vriezenveen + Rabobank, Enschede, Haaksbergen + Ushi Kenniscentrum Bouwen, Enschede, Almere ■ Dura Vermeer Groep, Hengelo + Koopmans Bouwgroep, Enschede + VWS Bouw en Vastgoedontwikkeling, Rijssen ■ Ten Hag Bedrijfs-makelaars, Enschede ■ Alexander Gathier Architectuur Studio, Hengelo + Architectenbureau Harry Kamphuis, Deurningen + Architectenbureau John Velthuis, Oldenzaal + Architectenbureau Mars, Borne + Beltman Architecten, Enschede + blm architecten, Enschede + bct architecten, ingenieurs en adviseurs, Enschede + Bruins & Koopman architecten, Enschede + De Witte - Van der Heijden Architecten, Enschede, Groenlo + Groothuis Postma Architecten, Hengelo + IAA Architecten, Almelo, Enschede + iDX architecten, Rijssen + Jorissen Simonetti Architecten, Rijssen + LKSvdD architecten, Hengelo + MAS architectuur, Hengelo + projectdwg architecten, Enschede + schipperdouwesarchitecten, Wierden + Te Kieffe architecten, Borne + Ten Dam De Leeuw Architecten, Diepenheim + Van der Jeugd Architecten, Enschede ■ Particuliere donaties

Jaarprogramma 2010

voor een uitgebreid overzicht zie bijlage I

22 april:
Een nieuwe raad,
een nieuwe agenda

Jaarprogramma 2011

zie ook bijlage II

15 april:
De toekomst van
wederopbouwarchitectuur
(expertmeeting)

Architectuurcentrum Twente

25 sep / 8 feb	Ir. Gijsbert Friedhoff, architect en kunstmakelaar
15 jan / 13 feb	Architectuur over de Grens II
28 jan	Publiekspresentatie Oersprong Twente
april / mei / jun	Twente in Beeld
4 feb	Sporen door Twente
22 apr	Een nieuwe raad, een nieuwe agenda <i>plannen van Ton Schaap</i>
22 apr	presentatie van de digitale Architectuurgids Enschede
20 mei	Jonge Twentse ontwerpers presenteren zich
1 jun - 10 okt	Twente in Beeld
sept	Architectuur in Roombeek
23 sept - 21 okt	Rood-voor-Rood
25 sept - 12 okt	Grenswerk 2010, paviljoens aan Museumlaan
6 okt	masterclass Pauzelandschap, inspiratiedag
18 nov	Gestapeld Particulier Opdrachtgeverschap
20 nov - 12 dec	Geslaagd Ontwerp 12
2 dec	film en architectuur
6 dec	Van Balengebouw naar Cremermuseum

20 jan	Netwerkstad 4 - Circus Twente
10 feb	Hoe een kerk een school werd - <i>winnaar Gouden Piramide</i>
10 mrt	Pauzelandschappen masterclass
24 mrt - 29 apr	De Top van Bischoff - <i>ideeënprijsvraag</i>
15 apr	De toekomst van wederopbouwarchitectuur - <i>expertmeeting</i>
21 apr	Wonen boven Winkels - <i>publieksdebat</i>
19 mei	Jonge Ontwerpers presenteren zich
sep	FILM & Architectuur
sep	Archie - Het mooiste bijgebouw in Twente - <i>publieksprijsvraag</i>
10 nov	uitreiking Archie
nov	Geslaagd Ontwerp nr. 13 - <i>expositie</i>
najaar	Archi-idols 2012 / 2013 - <i>ontwerpwedstrijd voor voortgezet onderwijs</i>

voor actuele informatie wordt verwezen naar de website
www.architectuurcentrum.nl

Verantwoordelijken per 1 januari 2011**Het bestuur****Marjan Weekhout** *voorzitter*

directeur Academie Ruimtelijke Ontwikkeling en Bouw
057 060 3315

Wim van Egmond *secretaris*

oud wethouder gemeente Enschede
053 431 7526

Derk Willem Ruesink *penningmeester*

belastingadviseur bij
Verhoeven Ruesink Daniel Belastingadviseurs Enschede
053 436 1507

Han Hannink *lid*

directeur Hansteyn Beheer bv, Enschede

Rob Dieleman *lid*

algemeen directeur Axis Mediaontwerpers, Enschede
053 480 2870

Jan Salverda *lid*

algemeen directeur Domijn Enschede
0900 335 0335

Robert ten Dam *namens programmaraad*

architect/directeur Ten Dam de Leeuw Architecten, Diepenheim
06 47 08 0076

Het navolgende bestuurslid is per 1 januari 2011 afgetreden:

Rob Beerkens *namens programmaraad*

architect/directeur MAS Architectuur, Hengelo
074 250 5453

Het navolgende bestuurslid is per 1 januari 2011 toegetreden:

Hans van den Dobbelssteen *namens programmaraad*

directeur/architect LKSVD architecten, Hengelo
074 - 243 55 55

De programmaraad**Harry Abels** *architect/directeur*

IAA Architecten, Enschede
053 432 4418

Rob Beerkens *(voorzitter t/m 31-12-2010) architect/directeur*

MAS Architectuur Hengelo
074 250 5453

Diele Biemold *woonplanoloog gemeente Hengelo*

074 277 6545

Tom Brughuis *beleidsadviseur gemeente Enschede*

053 481 5653

Robert ten Dam *architect/directeur*

Ten Dam de Leeuw Architecten, Diepenheim
06 4708 0076

Hans van den Dobbelssteen *voorzitter vanaf 01-01-2011)*

directeur/architect LKSVD architecten, Hengelo
074 - 243 55 55

Albert Fien *stedenbouwkundige*

0546 82 8032

Sabine Hartman *kunsthistorica*
053 431 0370

Joop Hoogeveen *adviseur ruimtelijke kwaliteit Hengelo*
074 291 6558

Paul van der Jeugd *directeur/architect*
Van der Jeugd Architecten, Enschede
053 435 0014

Walter Kemperman *partner/architect*
bct architecten ingenieurs adviseurs te Enschede
053 432 7104

Ruud van der Koelen *architect*
Paul van der Jeugd Architecten, Enschede
053 433 3430

Paul Kruize *meubel- en interieurontwerper*
06 49 107 504

Anke Kuipers *landschapsontwerper*
Odin Landschapsontwerpers, Nijverdal
06 53 207 994

Josine Lentferink *grafisch vormgever*
053 946 0796

Nicoline Loeper *architect en lector Saxion*
afdeling stedenbouwkundig ontwerpen, Deventer
0570 525 089

Ronald Olthof *architect*
LKSvdD architecten, Hengelo
074 266 9980

Moniek Otten *architect/ruimtelijk vormgever*
IAA-architecten Enschede
053 480 4444

Theo Reitsema *architect/directeur*
Reitsema & Partners architecten, Rijssen
0548 54 0099

Wanda Roskam *stedenbouwkundige*
gemeente Almelo
0546 82 7444

Johan Schepers *architect, vh deken BNA*
0570 63 0273

John Slot *stedenbouwkundige te Elspeet*
053 433 8390

Peter Timmerman
Studium Generale Universiteit Twente, Enschede
053 433 8255

Wim Verbakel *stedenbouwkundige*
053 485 1141

Het bureau

Peter van Roosmalen *coördinator*

Min. De Sav. Lohmanlaan 52, 7522 AR Enschede, 053 433 4232

Tom de Vries *zakelijk leider*

Smedenstraat 272, 7411 RC Deventer, 0570 670 643

Jan Stegink *projectmedewerker*

architect te Enschede

Van Loenshof 8E, 7511 HG Enschede, 053 434 8602

Biagina Principato *projectmedewerker*

interieurarchitect te Enschede

Weth. Nijhuisstraat 238, 7545 NP Enschede, 053 431 6100

Nathalie Groot Kormelink *projectmedewerker*

architect te Enschede

Haaksbergerstraat 149-210, 7513 EL Enschede, 053 430 4632

Diruji Dugarte *projectmedewerker*

architect te Enschede

Kottendijk 152, 7522 BW Enschede, 06 14 278 876

Vaya Nijhof *bureau medewerker*

Thomas de Keyserstraat 135, 7545 BD Enschede, 053 476 3389

Dick ten Kate *administrateur*

C. Speelmanstraat 35, 7535 ZA Enschede, 053 432 5836

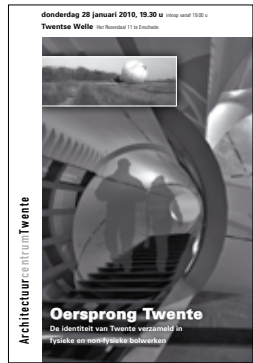
Inge Rensink *onderhoud website*

Esmarkelaan 79, 7534 JK Enschede, 06 42 378 973

Stagiaires

diverse stagiaires van uiteenlopende opleidingen

Programma overzicht 2010 - bijlage I

ArchitectuurcentrumTwente

Oersprong Twente presentatie

28 januari 2010

Op een koude donderdagavond in januari schotelde de werkgroep van het Architectuurcentrum Twente het publiek een afwisselend, verrassend en boeiend programma voor. Om het thema identiteit te behandelen was gekozen voor het museum de Twentse Welle in Roombeek (Enschede). Zwaartepunt van de avond lag bij de presentatie van het plan 'Oersprong Twente' door de Marc Maurer van het Maastrichtse architectenbureau Maurer United Architects (MUA). Dit plan dat in opdracht van Architectuurcentrum Twente is gemaakt, bestaat uit een vijftal grote bollen in het landschap van Twente. Bollen die met een toegangsbuis te betreden zijn en die samen een netwerk suggereren. Het plan is getiteld Oersprong Twente omdat het geïnspireerd is op oerplekken in Twente en de oerkenmerken die de identiteit van Twente kenmerken. Het plan behelst een fysiek en een non-fysiek museum. Het fysieke museum is door de vijf bolvormige bouwsels bepaald en het non-fysieke museum bestaat uit een website dat digitale informatie verstrekt over actuele en historische zaken die de Geschiedenis, het Landschap en de Techniek in Twente bepalen. Deze drie begrippen zijn volgens de ontwerpers van grote betekenis voor Twente en zij vormen de pijlers van het plan.

Het plan Oersprong Twente is een initiatief van Architectuurcentrum Twente dat daarmee voortborduurt op eerdere activiteiten: Proeftuin Twente en Habitat Twente (2006) die beiden de zoektocht naar de Twentse identiteit als onderwerp hadden. Oersprong Twente moet uiteindelijk leiden tot een concretisering van die identiteit.

Om het publiek eerst te informeren over wat nu precies identiteit inhoudt, was Rik Herngreen uitgenodigd. Herngreen is adviseur ruimtelijke kwaliteit bij Het Oversticht. Zijn inleiding was zeer verhelderend en zette op een nuchtere maar zeer effectieve wijze het fenomeen identiteit in een eigentijds en realistisch daglicht.

Ontdaan van valse sentimenten gaf hij het publiek mee dat ontwerpers, beleidsmakers en bestuurders in hun poging om de identiteit van Twente te behouden en te versterken vooral eerst heel goed moeten kijken, luisteren, voelen, ruiken om vervolgens iets nieuws toevoegen wat een eigen interpretatie is van dat wat identiteit is. In zijn opvatting is identiteit van onschatbare waarde zolang die maar niet benoembaar is.

Na de introductie van het thema presenteerde Marc Maurer het plan Oersprong Twente. Hij ving aan met een kleine kennismaking van het door hem en zijn vrouw Nicolle geleide bureau. De plannen die hij liet zien betroffen vooral paviljoens en zij vormden daarmee een mooie opmaat van het ontwerp Oersprong Twente. Zijn toelichting eindigde met de resultaten van een tweetal prijsindicaties van bouwbedrijven die gespecialiseerd zijn in het bouwen van dergelijke ontwerpen. Een kunststof uitvoering kost een miljoen euro en een in hout uitgevoerde versie (door het Enschedese bedrijf X-Kwadraat) kost 810.000 euro.

De goed bezochte avond in de Twentse Welle werd op ludieke wijze afgesloten met een voordracht van de uit Diepenveen afkomstige cabaretier Andre Manuel. Hij was geïnspireerd door de grote bollen van MUA. Maar hij had andere ideeën voor de uitvoering, het aantal en de locaties. Zijn presentatie was niet alleen soms hilarisch maar had ook momenten die tot overdenken uitnodigden.

Het is nu aan de werkgroep van het Architectuurcentrum Twente om met het definitieve ontwerp van Oersprong Twente en de eerste prijsindicaties voor het realiseren van het plan, de boer op te gaan. Daarvoor is de enthousiaste ontvangst van het plan tijdens deze presentatie op 28 januari een eerste start. Vervolgens zullen bestuurders en het bedrijfsleven in Twente en Overijssel op sleeptouw genomen moeten worden. Hun enthousiasme is absolute voorwaarde om de benodigde pecunia op tafel te krijgen die nodig zijn voor de realisatie van het spraakmakende plan Oersprong Twente.

locatie Twentse Welle, Het Rozendaal 11 te Enschede
opkomst 85 bezoekers

14

Sporen in Twente *lezingen*

donderdag 4 februari 2010, 19.45 u (19.00 u rondleiding)

De toekomst van het Twentse spoor zal zich richten op het zogenoemde Agglonet waarbij trein en bus een innige relatie aangaan en het gecombineerde openbaar vervoersnetwerk niet tot steden beperkt blijft maar hele agglomeraties zal gaan bedienen. Bovendien zal het spoor betrouwbaarder en veiliger worden en zullen er meer treinen gaan rijden. Kortom: in de toekomst moet het publiek een 8 aan het spoor geven.

Dit waren de belangrijkste conclusies na afloop van de debatavond die het Architectuurcentrum Twente op 4 februari 2010 organiseerde over de toekomst van het Twentse spoor en de gevolgen daarvan voor de ruimtelijke kwaliteit.

Een swingend begin en einde

Het was niet echt verrassend wat **Cees de Vries**, directeur van ProRail regio Noord-Oost en de openbaar vervoersdeskundigen **Marco Berloth** van Regio Twente en **Martijn Ebben** van Goudappel Coffeng het publiek te bieden hadden. Nee, het swingende verhaal moest komen van **Marleen van Driel**, architect bij het Amsterdamse bureau Benthem Crouwel en ontwerper van het poppodium Metropool, de locatie waar de discussieavond werd gehouden. Zij gaf vooraf een rondleiding door het gebouw. Ook de bijdrage van **Harry Abels** van IAA architecten inspireerde. Hij lichtte het ontwerp voor het vernieuwde station Hengelo toe. Hier was echte innovatie aan de orde en werd een visie op de toekomst op een aansprekende manier in beeld gebracht.

Het ontwerpconcept van Metropool is gebaseerd op geluiddichte en trillingsvrije constructies waarin muziek gemaakt kan worden zonder overlast te bezorgen. Zwaar beton dat is opgelegd op dempers en daaromheen een extra losse huid in de vorm van een soepel ogend kleed van staalplaat, kenmerken het ontwerp. Misschien was de kennismaking met dit bijzondere gebouw in Hengelo wel de belangrijkste aanleiding voor het publiek om op deze avond af te komen. Want vrijwel iedereen – en dat waren er ruim honderd (!) – was extra vroeg naar Metropool gekomen om gebruik te maken van de mogelijkheid om voorafgaand aan de

discussieavond door **Marleen van Driel** te worden rondgeleid. Ook het ontwerp voor het vernieuwde station Hengelo kende een opmerkelijk aantal noviteiten. Zo sprak Harry Abels zijn bewondering uit voor de civieltechnische mensen van bouwbedrijf Hegeman die – anders dan bouwers – tot op de millimeter nauwkeurig in staat blijken te zijn om een enorme tunnelschacht door het spoortalud te duwen zonder dat het treinverkeer daar onoverkomelijke hinder van ondervindt. De schacht is niet al te hoog om zo een gelijkvloerse aansluiting met het maaiveld te kunnen behouden. Om die beperkte hoogte te compenseren heeft **David den Breejen**, interieurarchitect en beeldend kunstenaar in dienst van IAA, de schachtwanden voorzien van een lichtwand waarbij verspringende of geleidelijk veranderende kleurbanden de reizigers begeleiden op hun tocht van buiten naar binnen of andersom.

Abels stond ook uitgebreid stil bij de nieuwe luifel aan de zuidzijde van het station waarbij gebruik wordt gemaakt van oude, typisch Hengelose technieken. Gietijzeren broekstukken en pinakels zullen daar als onderdeel van een rij spanten een betonnen dak gaan dragen. Met het ontwerp hiervoor stapt Harry andermaal in de voetsporen van zijn vader die destijds vergelijkbaar werk deed in de machinefabriek van Stork (zoon Abels paste eerder gietijzer toe in de door hem ontworpen metamorfose van de Storkfabriek die nu een school is). Het ontwerpen en produceren van gietijzeren bouwelementen is daarmee weer helemaal op de kaart gezet en de Soester gieterij uit Almere is daar nu de expert in. Het ambachtelijke dat de vernieuwing van het station nu kenmerkt, is ook van toepassing op de oorspronkelijke architectuur en bouwwijze die destijds onder leiding van de architect **H.G.J. Schelling** (1888-1978) is ontworpen en uitgevoerd. Abels heeft groot respect voor deze architect die ook de stations van Enschede en Zutphen ontwierp. De verwantschap met de beroemde Franse 'betonarchitect' Auguste Perret (1874-1954) is opvallend. Abels: 'Ik heb niet veel met treinen maar heb wel een fascinatie voor stations en ik heb groot respect voor het ambachtelijke ontwerp van Schelling. Als je ziet hoe veel latjes en profieltjes er zijn gebruikt om de prachtig gedetailleerde betonconstructie te maken is, dan kun je daar alleen maar grote bewondering voor hebben'.

ArchitectuurcentrumTwente

Wie wel helemaal weg is van treinen is **Arjan Ligtenbarg**. Hij opende de discussieavond met een enthousiast gebracht overzicht van de geschiedenis van het spoor en de daarop rijdende treinen zoals die in Twente en omgeving – met name het Duitse grensgebied – vanaf het begin te zien is geweest. Vooral bij het zien van de prachtig ontworpen V-200 locomotief kon Ligtenbarg zijn enthousiasme op de zaal goed overbrengen. Het ontwerp deed inderdaad erg denken aan de roemruchte jaren 50 waarin het Amerikaanse design (onder aanvoering van Raymond Loewy) hoogtij vierde.

Nog een treinliefhebber is **Jan Astrego**, Astrego was moderator van de avond maar maakte van de gelegenheid gebruik om in zijn functie van voorzitter van de MBS (Museum Buurt Spoorweg) de ambities van deze organisatie voor het voetlicht te brengen. Die ambitie komt kort gezegd hierop neer dat het Buurt Spoor allerlei bestaande en nieuwe leisure locaties in Twente met elkaar in verbinding wil brengen en dat daarvoor de nodige oude sporen nieuw leven moet worden ingeblazen en kunstwerken (bruggen en tunnels) gerealiseerd moeten gaan worden.

Over kunstwerken gesproken: in dit verslag mag natuurlijk niet ontbreken de plannen die door **Cees de Vries** nog werden opgesomd en die betrekking hebben op de infrastructuur en de gebouwen van en rond het spoor. Deze ontwikkelingen zijn in de volgende opsomming te vinden:

- in **Enschede** worden het emplacement en de wissels vernieuwd waardoor straks de intercity soepel het station kan binnenvoeren.
- In **Hengelo** is het combinatieproject met de perrontunnel in uitvoering.
- In **Almelo** gaat gekeken worden naar een goede parkeervoorziening.

In samenwerking met de gemeenten zijn onder meer de volgende projecten in beeld:

- in **Oldenzaal** komt een viaduct.
- in **Borne** wordt gekeken naar een verdiepte ligging van het spoor of naar alternatieven daarvoor
- In **Rijssen** is de onderdoorgang van de Reggesingel aan de orde.

Daarnaast zijn er nog diverse projecten in portefeuille die in samenwerking met het ministerie van Verkeer en Waterstaat worden aangepakt, zoals een tunnel bij Nijverdal, een ecoduct bij Nijverdal en geluidschermen bij Rijssen en Holten.

Tot slot kan dit verslag niet eindigen zonder het door Martijn Ebben genoemde motto 'De reiziger staat centraal' te noemen. Geen schokkend motto, maar misschien is dat voor een grote organisatie ook te veel gevraagd....

En dan echt tot slot: Marco Berloth benadrukt als uitsmijter dat de chipkaart de toekomst heeft en dat er met dit gemakartikel straks op ieder moment van de trein gebruik kan worden gemaakt omdat dienstregelingen niet meer aan de orde zullen zijn vanwege een toenemende frequentie. Zo; die zit!

locatie Poppodium Metropool, Industrieplein 10 te Hengelo
opkomst 140 bezoekers

Architectuur over de grens II *expositie*
15 januari t/m 13 februari 2010

De tentoonstelling 'Architektur jenseits der Grenze' was een doorslaand succes. Meer dan duizend bezoekers kwamen af op de tentoonstelling die van 15 januari tot en met 14 februari was te zien in het Haus der Niederlande in het Duitse Münster. Ondanks de kou en de sneeuw en de om die reden gesloten toegangsdeur (normaliter staat de deur tijdens openingstijden open) bleek de tentoongestelde Nederlandse architectuur verrassend veel bezoekers te trekken. Die architectuur had dan ook een hoge kwaliteit. Het waren ruim vijftig Nederlandse projecten die waren ingezonden voor de prijsvragen 'Gebouw van het Jaar', de 'Architectuurprijs Achterhoek' en 'Bouwen voor het Bestuur'. Het waren projecten die allemaal in het Euregio-gebied de afgelopen jaren gerealiseerd zijn. De expositie gaf een goed beeld van de huidige architectuur in Nederland, maar ook van de wijze waarop bestaande industrieel gebouwen hergebruikt worden en zo de identiteit van de omgeving kunnen versterken. Al tijdens de opening op 15 januari was de belangstelling voor de

expositie groot. Ruim honderd bezoekers verdrongen zich in de expositieruimte van het Haus der Niederlande.

Na een welkomstwoord door dr. **Roland Richter** van het Haus der Niederlande volgden de inleidende woorden van **Johan Schepers**, architect BNA en lid van de programmaraad van het Architectuurcentrum Twente, en van **Achim Dejozé** van de DBA Münster- Münsterland. Vooral de inleiding van **Peter Wilson** was inspirerend en verhelderend. Deze van oorsprong Australische architect, die samen met zijn partner Julia Bolles een uiterst succesvol architectenbureau in Münster leidt, kan spreken van een ruime ontwerperervaring in zowel Duitsland als in Nederland. Wilson kan dan ook goed het verschil duiden tussen de Nederlandse en de Duitse bouwpraktijk. Niet alleen opdrachtgevers maar ook aannemers en adviseurs houden er verschillende opvattingen op na. Dat gaat dan over de bouwmethodiek maar ook over de procesgang, de overlegcultuur en verantwoordelijkheden. Wilson: 'De Duitser zal vooraf alles afgedekt willen zien waardoor er weinig ruimte overblijft voor een inhoudelijke architectuurdiscussie. De Nederlander daarentegen houdt de overeenkomst altijd open voor veranderingen en wordt er tot het einde van de bouw nog gediscussieerd. De daaruit voortvloeiende eventuele kosten worden dan na afloop verrekend.' Die verschillende houdingen blijken in de praktijk moeilijk verenigbaar te zijn, zo is zijn ervaring in een Hamburgs bouwproject waar zowel Duitsers als Nederlanders betrokken zijn.

De expositie 'Architektur jenseits der Grenze' is een samenwerkingsproject van de Bund Deutscher Architekten BDA Münster- Münsterland, Bond Nederlandse Architecten BNA kring Twente en het Architectuurcentrum Twente. De tentoonstelling is een vervolg op de in 2008 georganiseerde expositie in Enschede waar projecten voor de prijsvraag 'Guter Bauten 2007' van de BDA Münster-Münsterland werden getoond. Binnen dezelfde samenwerking werden nu Nederlandse projecten uit het aangrenzende Euregiogebied geëxposeerd.

De expositie 'Architektur jenseits der Grenze' was mogelijk gemaakt dankzij bijdragen van BDA, BNA en EUREGIO Mozer Cultuur Fonds.

locatie 'Haus der Niederlande' Alter Steinweg 6-7, Altstadt, Münster

opkomst opening 15 februari: 140 bezoekers
expositie: 1.000 bezoekers

Een nieuwe raad, een nieuwe agenda *lezingen*
donderdag 22 april, 19.30 u

In Enschede wint de radiaal het van rondweg
Ton Schaap agendaert stedenbouw bij nieuwe raad

Ton Schaap presenteerde op 22 april zijn plan voor de Spoorzone aan de noordrand van het centrum van Enschede. Door in het plangebied de Molenstraat als autoroute op te heffen wordt deze voormalige binnenringweg nu niet alleen aan de zuidzijde bij het fameuze H.J. van Heekplein doorgeknipt maar ook aan de noordzijde. Het centrum van de stad is nu alleen met radialen voor het autoverkeer bereikbaar. 'U zult iets eerder moeten vertrekken, maar u zit dan altijd nog droog en warm in uw auto' was het laconieke antwoord van Schaap op de vraag van een tegenspuiterende vrouw uit de zaal. Zij sprak haar zorgen uit nu ze niet meer direct met de auto van de oostzijde van de stad naar het station kan rijden. 'Fietzers en voetgangers kunnen blijvend gebruik maken van de kortste route,' voegde Schaap er aan toe. Met het opheffen van de Molenstraat is een belangrijk obstakel weggenomen uit de cultuurmijl die het hart van de stad moet verbinden met de musea in en om Roombeek.

De presentatie van het plan Spoorzone was niet het enige dat aan de orde kwam op deze avond die geheel in het teken stond van de stedenbouw. De titel van de door Architectuurcentrum Twente georganiseerde avond was: 'Een nieuwe raad, een nieuwe agenda'. Ton Schaap kreeg zo de gelegenheid om de nieuwe raadsleden en wethouders te informeren over de stedenbouwkundige stand van zaken in hun stad en om zijn recentste plannen toe te lichten. Maar ook om zijn visie nog maar eens te herhalen: de binnenstad verdichten en alléén maar uitbreiden als het ECHT niet anders kan. Er werden minstens twee wethouders en zes raadsleden geteld in de overvolle zaal in de oude Ambachtsschool aan de

ArchitectuurcentrumTwente

Architectuurcentrum Twente

Boddenkampsingel. Tussen de honderdvijftig bezoekers werd zelfs een gedeputeerde (Dick Buursink) gesignaleerd.

Inzet van Schaap is het maken van een leesbare stad. 'Een stad is leesbaar met straten en daarlangs huizen met voordeuren, en waar zelfs de fabrieken een leesbare plek krijgen. Zo was het voordat het modernisme toesloeg en de gebouwen als losse maquettes in het groen werden bedacht, maar die vervolgens ingepakt blijken te worden door geparkeerde auto's. Bizar dat er zeshonderd vrije parkeerplaatsen in de parkeergarage zijn terwijl elk (gratis) plekje op het maaiveld tussen de gebouwen helemaal vol staat!' Daarmee komt Schaap op een volgende, rigoureuze ingreep; die van het H.J. van Heekplein en de knip in de Boulevard, toen nog onderdeel van de stadsring. Een prachtig plein volgens Schaap maar daaromheen is het nodige te doen. Niet-leesbare gevolgen zoals onbegrijpelijke straatprofielen, doorlopende straten, blinde gevels en een beeld waarin bussen en fietsers elkaar dwars zitten. En gevolg van een reeks aan verschillende opvattingen van elkaar opvolgende wethouders.

Om de leesbaarheid in dit aangetaste stadsdeel te herstellen heeft Schaap een aantal oplossingen te bieden. Je kunt het groen terugbrengen door alle auto's weg te halen, je kunt het massief gaan volbouwen of je kunt er stedelijke accenten met hele hoogbouw neerzetten. Maar het plan waar Schaap zelf voor opteert is het grote volume van het Ziekenhuis te gebruiken en aan te vullen (tot een volume als dat van het Groothandelsgebouw in Rotterdam) en daarbij een groot plein (als de Dam in Amsterdam). Daarbij het gebied richting centrum met een familie van pleinen in te richten, met een weer doorlopende Beltstraat en bomen in de straten. Na dit pleidooi volgden enkele kleinere, maar wel cruciale stedenbouwkundige notities zoals: plant 500 eiken langs de Hengelse straat, en nog een: laten we in plaats van een hele dure fietssnelweg een serie fietsverbindingen maken bij de stations die haaks staan op het spoor om zo de wijken snel en efficiënt met het openbaar vervoer te verbinden.

Voor de pauze kreeg **Errik Buursink** de gelegenheid te reageren op het eerste deel van Schaaps agenda. Buursink is planoloog werkzaam bij de Dienst Ruimtelijke Ordening in Amsterdam. Een

stad wordt in de optiek van Buursink pas een stad als er interactie kan plaatsvinden. Interactie daar heb je de publieke ruimte voor nodig. Een voorbeeld daarvan is de Amsterdamse Jordaan waar het leven voor een belangrijk deel op straat kan plaatsvinden. In zo'n omgeving willen de 'kenniswerkers' waar Enschede zich graag mee wil profileren graag wonen. Enschede mist deze 'oude' stadswijken. Er was destijds zelfs een verbod op het bouwen van etagewoningen. Alleen maar laagbouw betekent het bouwen van een 'anti'-stad. Enschede kende in die laagbouwstad een strikte scheiding tussen de gezonde arbeiderswijken – gekoppeld aan de fabrieken, en de dure wijken voor de hoge menen. Opvallend is nog steeds dat de bevolking van Enschede voor 80 procent bestaat uit burgers met een opleiding minder dan hbo. In een stad als Utrecht ligt dat percentage aanzienlijk lager, namelijk 53 procent. Hier ligt volgens Buursink een taak, ook voor Schaap: 'Maak van Enschede een stedelijke stad!'.

Na de pauze was er ruimte voor een bijzonder intermezzo: drie korte presentaties van Saxion studenten die in een uitwisselingsprogramma met Chinese studenten (in Peking) de Spoorzone onderzochten en daar een stedenbouwkundig plan voor bedachten. De drie presentaties waren indrukwekkend en opvallend was de frisheid ervan, geïnspireerd door de Chinezen die ongehinderd door voorkennis fris van de lever en vanuit en geheel ander schaalperspectief ideeën denken en kunnen ontwerpen, in plannen verwerkten. Opvallend was bijvoorbeeld het gemak waarmee plandelen zes meter worden opgetild om zo de te slechten barrières te overwinnen.

Dan nu de hoofdmoot van de avond: De Spoorzone! De kwaliteit van het plangebied zal volgens Ton Schaap een stuk preciezer moeten worden uitgewerkt. Die kwaliteit moet een naadloze overgang maken tussen het stadshart en de gevelwand van de Lonneker Spoorbaan in Roombeek. De enige overgang die acceptabel is, is die van de Singel; destijds ontstaan en zelfs bevochten door een afgekondigd bouwverbod op deze stadsstrook ter breedte van het huidige singelprofiel. Voor het overige zal het stadsweefsel door moeten lopen hetgeen betekent dat de Molenstraat moet verdwijnen. Vanuit het centrum vormt de

spoorbaan een gemakkelijke oversteek waarna de cultuurmijl wordt voortgezet, vergezeld door een driehoekig plein (een thema van het plan). Het hoofdprogramma is wonen met op de begane grond een grote verdiepingshoogte. Vergelijk het plan van Jo Crepain in Deventer waar dit ontwerpmiddel een mooie stedelijke kwaliteit geeft en bovendien veel daglicht in de woning. In het verdichte stedelijke weefsel is ruimte voor plekken en straatjes die te vergelijken is met het Bergkwartier in (wederom) Deventer. Een ander opvallend element in het plan is de aanleg van een nieuw stationsplein aan de noordzijde van het spoor. Bedoeld voor 'kiss and ride' met een tunnel onder het spoor voor de voetgangers. Geen auto's die spoor oversteken. Voetgangers en fietsers krijgen ook hier voorrang. Het slotbeeld dat Schaap in zijn presentatie toont is een satellietbeeld van Nederland maar dan op z'n kop. Het toont stedelijke verdichtingen langs de randen: het Ruhrgebied, de boog Brussel, Antwerpen, Lille en de Randstad. In het hart van het vervreemdende beeld ligt een stedelijke stip, solitair in een grote leegte met een straal van gemiddeld honderd kilometer. Het is Enschede! 'Enschede ligt als een kasteel op een terp. Dat is deze stad!'

Commentaar en debat

Henk Bouwman, stedenbouwkundige en directielid bij HKB stedenbouwers uit Rotterdam en Groningen, was gevraagd commentaar te geven op de visie en de plannen van Schaap. Na eerst zijn opvattingen over het vak stedenbouw geventileerd te hebben - met als belangrijkste statement dat stedenbouw pas goed is als je van de resultaten zegt dat het er al honderden jaren lijkt te zijn - was zijn belangrijkste advies aan de politiek van Enschede: zorg voor structuur, ken je kwetsbaarheid, regel je programma (stel regels maar biedt vrijheid waar het kan) en tot slot: vier de tijd. Daarmee bedoelt hij: voorkom te snel werken en zorg dat je later geen spijt krijgt. Het resultaat wordt dan een stad die groeit en die niet slijt.

In de zaal is aanwezig **Jozienne van de Linde** van Proper-Stok Groep, de 'projecteigenaar' van de spoorzone en opdrachtgever aan West 8 die het plan gaat uitwerken. Ton Schaap blijft de supervisor van het gebied. Eind 2012 moet de eerste schop de grond in.

Als afsluiting volgde een kort debat met de zaal waarin moderator **Albert Fien** opperbest acteerde. Na een afwezigheid van een aantal jaren is deze sinds kort gepensioneerd stedenbouwer (Almelo en Apeldoorn) als programmaraadslid weer terug op het honk. Diverse reacties uit de zaal zoomen in op detailkwesties die vooral betrekking hebben op de spoorzone. Zo is er een prachtige plataan die behouden moet blijven, een appartementengebouw waar iemand woont die geen rotonde voor zijn deur wil en de vraag waarom het spoor niet ondergronds kan (Schaap: 'te duur!'). Tot slot wordt vastgesteld dat de keuze voor het opheffen van de Molenstraat als autoroute de belangrijkste beslissing zal zijn die de politiek moet nemen. Pas daarna kan het plan uitgewerkt worden. 'Dat mag toch geen probleem zijn. Het is maar een verbindingstraat tussen twee wijken!' aldus Ton Schaap die daarmee deze interessante en informatieve avond tot een eenvoudig eind brengt

locatie Oude Ambachtschool, Boddenkampsingel 80, Enschede
opkomst 150 bezoekers

Architectuurgids Enschede *presentatie en opening website*
 donderdag 22 april, 19.30 u

De digitale Architectuurgids Enschede werd op de avond dat Ton Schaap zijn visie op de stedenbouwkundige ontwikkelingen in Enschede uiteenzette ten doop gehouden. De nieuw aangetreden wethouder Ruimtelijke Ordening Jeroen Hatzenboer verrichtte de handeling. Honderd belangrijke objecten van architectonische, stedenbouwkundige of landschappelijke betekenis zijn op de site beschreven en voorzien van foto's. De site is een initiatief van Architectuurcentrum Twente en de gemeente Enschede (zie www.architectuurgidsenschede.nl).

Jonge ontwerpers presenteren zich #4 *debat*
 donderdag 20 mei, 19.30 u

**Inspirerende diversiteit, hoge kwaliteit en
 aanstekelijk enthousiasme**

Zeven jonge ontwerpers deelden hun passies met honderd

ArchitectuurcentrumTwente

Architectuurcentrum Twente

bezoekers tijdens de vierde editie van 'Jonge ontwerpers presenteren zich'. In de hightech omgeving van het Smart XP-lab in het gebouw De Zilverling op de Campus Universiteit Twente mochten de talentvolle creatievelingen hun ontwerpen, hun fascinaties en hun ideeën in tien minuten delen met het publiek. Een gerenommeerd ontwerper gaf de aftrap:

Matthijs Meulenbelt, industrieel ontwerper en directeur van Avions Voisin, gaf achtereenvolgens korte karakteristieken van verschillende type ontwerpers. Hij noemde de eigenstruiners, de eigenzinnige bureaus, de stillere bureaus, de eigenlijke kunstenaars, de grote 'namen' en de eenpitters. Van elk type had hij enkele voorbeelden met bijbehorende illustraties van hun producten. Daarna mochten de jongelingen het podium betreden.

Annemiek Raven heeft zich als industrieel ontwerper ontwikkeld en gespecialiseerd als concept designer. Haar belangrijkste werkveld is het 'design for women'. Indrukwekkend was de gedegenheid waarmee zij de niet-fysieke verschillen tussen mannen en vrouwen heeft onderzocht en op basis van de inzichten die haar dat opleverden producten heeft ontwikkeld. Het varieerde van op vrouwen gerichte aanpassingen van bestaande producten tot compleet nieuwe producten. Zo liet zij een voor vrouwen aantrekkelijke beugel van de beroemde Grolschfles zien maar ook een smartbook waarin traditionele communicatiemethodes zoals het opschrijven, verzamelen en opbergen van informatie zoals vrouwen dat graag doen in combinatie met digitale technieken.

Jeroen Molenaar is een ontwerper die opereert op het snijvlak van beeldende kunst, ontwerp en architectuur. Hij liet verschillende ruimtelijke ontwerpen zien die dat illustreerde. Zo was er de bank langs de Vecht die opgebouwd is uit drie materialen: teak, vormtaal en Bentheimer kalksteen. Een bar annex balie voor plaatsing in een kleine entreeruimte in een galerie, een lampje dat zowel staand als hangend functioneert en een buitenslaapplek voor twee personen. Zijn voorkeur voor draadmodellen kwam optimaal tot uiting in de stoel die een variant leek op de beroemde Z-stoel van Rietveld. Jeroens stoel bestond uit een samenstel van dunne vurenhouten latten en een zitting en rugleuning van woldraad dat het frame gedeeltelijk omwikkelde.

Judith Hofman studeerde in 2007 aan de Aki af als grafisch ontwerper en werkt nu vooral als illustrator. Dat was in ieder

geval het hoofdelement in haar presentatie. Die presentatie concentreerde zich op de door haar ontworpen afbeeldingen in de Amsterdamse metro. De afbeeldingen die zij maakte hadden vooral de betekenis van 'lekker'. Lekker op verschillende manier geuit. Haar rechttoe rechtaan presentatie had een prettig contrast met de bloemrijke, zoete en vooral vrouwelijke impact van de illustraties.

JW Leugs heeft als ontwerper met een voorkeur voor het fysieke bouwen helemaal zijn plek gevonden bij XKwadraat in Enschede. Nadat hij enkele van zijn ontwerpen had getoond gaf hij een uitgebreidere toelichting bij het spectaculaire paviljoen in New York, een ontwerp van UN Studio van Ben van Berkel. Indrukwekkend was niet alleen de voortvarendheid waarmee destijds de opdracht voor het uitwerken en realiseren van dit ranke paviljoen, maar ook de wijze waarop het ontwerp in uiterst korte tijd gerealiseerd werd. Die korte tijd stond in zeer opmerkelijk contrast met de jaren die verstrijken bij het realiseren van een relatief erg eenvoudig kunstwerk in Enschede. Regelgeving is soms wispelturig....

Wieteke Nijkrake is architect bij IAA architecten in Enschede. Haar goed opgebouwde en professionele presentatie dwong respect af. Het plezier in architectonisch ontwerpen zit voor haar vooral in de afwisseling. Soms een klein en dan weer een groot project. In de voorbeelden die zij toonde werd die diversiteit zichtbaar. Beginnend met haar afstudeerproject over 'Radio Kootwijk' naar de werkelijkheid met een schooltje in Zutphen waar met standaardmaterialen en – producten door kleien afwijkingen en wijzigingen aan te brengen een speciaal schoolontwerp mogelijk werd. Vervolgens twaalf appartementen voor jongeren waarbij de kopkanten werden afgesnoten en het volume zich kon voegen in de omringende bebouwing.

Een tweede, grotere school in Doetinchem en ten slotte het grotere werk met het MST in Enschede.

Oliver Davina is de jongste deelnemer en is student Industrieel Ontwerp aan UTWente. Opmerkelijk en charmant is zijn tuinverlichting met led en lichtindicatie in kleur die de vochtigheidsgraad van grond aan geeft. Ook zijn Redesign Wake-up light is opvallend vanwege de in-slaap-val-modus die het onthoudt. Maar waar iedereen op wachtte was natuurlijk het ontwerp van de Avions Voisin waaraan Oliver werkt. Dit prototype wordt nu

in enkelvoudig gevouwen platen aluminium uitgevoerd op ware grote. Dit spectaculaire en zeer comfortabel ogende automobiel is bedoeld voor het hogere marktsegment. Of en wanneer het voertuig ook op de weg te zien zal zijn in vol gebruik, werd niet duidelijk.

Merijn Oude Vrielink was de laatste ontwerper die aan het woord kwam of misschien moet gezegd worden in beeld kwam. Hoewel grafisch ontwerper van huis uit, is Merijn nu VJ die zijn eigen software heeft ontwikkeld waarmee hij geluid en beeld kan manipuleren en presenteren op groot formaat bij dansfeesten. Zijn demonstratie werd zichtbaar gemaakt op twee grote schermen. Een scherm liet het scherm van zijn laptop zien waarop de programmatuur zich liet zien in verschillende subschermen waar de verzamelde en gedigitaliseerde beeldinfo mee bewerkt kon worden. Het andere scherm toonde het resultaat dat Merijn ter plekke componeerde.

De deze avond aanwezige **dj Tsepo** (Jan van der Lugt) vulde het werk aan – of beter gezegd: Merijn sprong in op de muziek die Tsepo liet horen. Het was de ultieme afsluiting van een avond waarin jong talent, innovaties toonde op allerlei ontwerpgebied. Zoals gezegd: inspirerende diversiteit, hoge kwaliteit en aanstekelijk enthousiasme.

locatie Smart XP-lab Campus Universiteit Twente,
gebouw De Zilverling, Enschede

opkomst 100 bezoekers

Twente in beeld *buitenexpositie*
1 juni - 10 oktober 2010

Opening dinsdag 1 juni, 16.30 uur in Techniekmuseum Heim, Industriestraat 9, 7553 CK Hengelo
Mooi is Twente. Iedereen weet het. Maar waar was dat bijzondere plekje, dat mooie uitzicht of dat fraaie gebouw. Architectuurcentrum Twente heeft mooi Twente in beeld gebracht. Het glazen bos in Haaksbergen, de Sint Plechelmuskerk in Oldenzaal maar ook landgoed Het Zonnebeek en het Openluchttheater in Hertme. En nog veertien andere hotspots.

Achttien plekken die Twente typeren zijn door Ina **Marie Schmidt** gefotografeerd, op groot formaat geprint en op reuzengrote 'schildersezels' geplaatst als ware het schilderijen van Hollandse meesters.

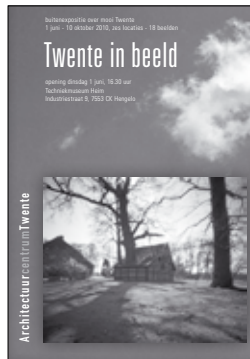
Deze bijzondere tentoonstelling ging op dinsdag 1 juni van start en liep tot en met 8 oktober 2010. **Wieger Mulder**, wethouder cultuur te Hengelo, opende de buitenexpositie tijdens een bijeenkomst in het MuseumCafé van het Twents Techniekmuseum te Hengelo. **Siebe Rossel**, als historicus en antropoloog verbonden aan het Afrikamuseum, hield een inleidend verhaal over de schoonheid en identiteit van het Twentse land.

De achttien gefotografeerde locaties waren:

- De boerderijen aan de Tonnendijk in Vroomshoop
- Het Schuivenhuisje uit 1887 op het kruispunt van Dinkel en het Almelo Nordhornkanaal
- Het Glazen Bos, een kunstwerk van Gerard Koopman en Frank Bolink uit 1987 op de hoek van de Eibergsestraat en de Scholtenhagenweg in Haaksbergen.
- De synagoge aan de Prinsestraat 18 in Enschede, een ontwerp van architect K.P.C de Bazel.
- De Sint-Plechelmuskerk, de romaanse kerk uit 1150 in het hart van Oldenzaal.
- De Grolsch fabriek op het bedrijventerrein De Grote Plooi bij Enschede, ontworpen door het Deense ingenieursbureau Interbrew.
- De Kroezeboom, een van de oudste bomen van Nederland, staat op de Fleringer Es, iets ten zuiden van Tubbergen.
- Het landgoed Zonnebeek met gelijknamige buitenplaats, gelegen ten noorden van het Buursezand met zicht op het Usselerveld.
- Jachthuis 'Het Wannink', in 1882 in een eclectische stijl ontworpen door architect Henri Evers, staat op het landgoed Twickel in het prachtige landschap van de Deldeneresch.
- De Kasbah, een experimenteel woonproject eind jaren zestig ontworpen door de Amsterdamse architect Piet Blom, staat aan de Jacques Perkstraat en de Zwavertsweg in Hengelo.
- De skatebaan in het recreatiepark Het Hulsbeek in Oldenzaal dateert uit 1977 en is waarschijnlijk de oudste baan in Europa.

ArchitectuurcentrumTwente

Architectuurcentrum Twente

- Het ontwerp van Ton Kurvers
- Het Openluchttheater in Hertme uit 1953.
 - De afvalenergiecentrale van Twence aan de Boeldershoekweg is een ontwerp uit 1997 van architect Maurice Nio van het Zwolse bureau BDG.
 - Het zwembad in Tuindorp 't Lansink in Hengelo.
 - Kasteel Weldam aan de Diepenheimseweg in Goor kreeg in 1645 zijn huidige vorm naar een ontwerp van architect Philips Vingboons.
 - De Elhorst-Vloedbelt is het tussen Almelo en Zenderen gelegen afvaloverlaadstation van Twence. Dit in 1995 gerealiseerde gebouw is door architect Kas Oostershuis ontworpen.
 - Huis te Brecklenkamp is een havezate met vlakbij op het erf aan de Jonkershoesweg 4 de beroemde bakspieker dat om een majestueuze eik is gebouwd.
 - De ranke houten fietsbrug over het Twentekanaal in de ecologische noord-zuid verbinding tussen Twekkelo en Driene is een ontwerp van Arcadis Heidemij Advies bv

locaties de zomerbuitenexpositie Twente in Beeld was te zien op zes lege plekken, verspreid over de regio. Op elke plek stonden drie frames met elk een doek. De doeken werden elke drie weken verwisseld.

opkomst 60 bezoekers tijdens de opening op 1 juni

Rood voor Rood *lezing, debat en expositie*

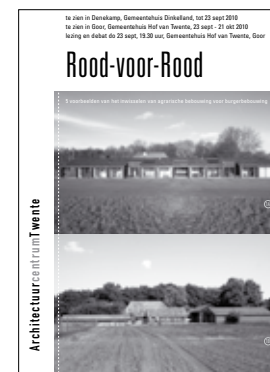
23 september 2010 lezing en debat in Goor

26 augustus - 21 oktober expositie in Denekamp en Goor

De raadzaal van het gemeentehuis Hof van Twente in Goor was op donderdagavond 23 september meer dan vol met extra stoelen en staanplaatsen voor de zo'n 150 bezoekers. Het thema Rood-voor-Rood was kennelijk in trek bij burgers en in dit geval ook bij boeren en buitenlui. Maar ook veel professionals en bestuurders waren op het onderwerp afgekomen. Rood-voor-Rood leeft, maar is ook een lastig thema dat maar moeilijk in de vingers te krijgen is. Architectuurcentrum Twente had in samenwerking met Architectuurcentrum Rondeel uit Deventer een expositie

samengesteld waarin een vijftal gerealiseerde Rood-voor-Rood projecten gepresenteerd wordt. Het is een dwarsdoorsnede van wat de regeling oplevert en die het aanzien van het landelijk gebied in onze provincie aantrekkelijk moet houden. De regeling is immers bedoeld om landschapsontsiering tegen te gaan. Sinds 1950 is het aantal agrarische bedrijven in Overijssel met driekwart afgenomen en jaarlijks stopt nog steeds 3% van de boeren. Van de 26.000 erven die de provincie telt zullen er uiteindelijk slechts 3.000 als boerenbedrijf blijven functioneren. De rest zal een andere bestemming krijgen. De regeling Rood voor Rood moet een antwoord geven op de gevolgen van deze ingrijpende ontwikkeling. Een burgerwoning mag daarmee in de plaats komen van een niet meer in gebruik zijnde schuur of stal. Het debat, dat tevens de opening van de expositie inluide (tot 22 oktober nog in Goor te zien), werd geleid door **Albert Fien**, stedenbouwkundige en programmaraadslid van het architectuurcentrum. Maar eerst kwam – na een welkomstwoord van wethouder **Josh Sijbom** - een drietal ervaringsdeskundigen aan het woord.

Gerdien Smit, landschapsontwerper en directeur van het twee jaar geleden opgerichte Odin Landschapontwerpers uit Nijverdal, vertelde dat haar ontwerpvisie uitgaat van drie kernthema's: karakter, beleving en eenvoud. Na een toelichting op deze drie aspecten gaf zij een indrukwekkend staaltje van zelfreflectie door voor het gehoor een van de vijf tentoongestelde Rood-voor-Rood voorbeelden, een ontwerp van haar hand, kritisch te beschouwen (het project De Marke, waar drie nieuwe woningen een compleet erfensemble vervangt in een nieuw bosblok). Het oorspronkelijke ontwerp bleek tijdens de ontwikkeling met particulieren uit beeld te raken waardoor de samenhangende kwaliteit verloren ging. Het was beter geweest indien de drie woningontwerpen in een familie van beeldkwaliteitplannen was vast gehouden. En nog beter was het geweest indien er een totaalplan was gemaakt waarbij de ontwerper tot aan het eind betrokken was gebleven. Harry ten Have, is tuin- en landschapsadviseur in Schalkhaar en heeft bij ruim 50 (!) Rood-voor-Rood projecten geadviseerd. Uit die grote hoeveelheid lichtte hij er een aantal toe. Hieruit bleek dat er grote variatie zit in de aard van de projecten. Rood-voor-Rood is dus bepaald geen standaardwerk maar iedere keer weer

maatwerk. Zijn conclusie was dan ook dat dit type opgave telkens weer een aantal dilemma's oplevert. Om er enkele te noemen: De doorlooptijd van een Rood-voor-Rood project is doorgaans erg lang en dat geeft afbreukrisico's; er is vaak sprake van gedwongen keuzes (bijvoorbeeld problemen met bedrijfsopvolging) hetgeen het proces negatief kan beïnvloeden; je krijgt te maken met nieuwe bewoners op eigen of aanliggend erf, te krappe afstand tussen de bebouwing kan verhoudingen verstoren en dan is er nog de arm van de fiscus die roet in het eten kan gooien.

Boudewijn Rip is projectleider buitengebied bij de gemeente Enschede. Met de constatering dat het leefgebied van Enschede op weg is naar een landstad, geeft Rip aan dat het buitengebied en de stad bij elkaar horen. De gemeente is 10.000 ha groot en van alle inwoners wonen er 157.000 in de stad en 8.700 in het buitengebied. De stad wordt omringd door landgoederen die vroeger ver in het buitengebied lagen maar inmiddels, door de stedelijke groei, tegen de stadsranden liggen. En in die stadsranden wordt het meest intensief gerecreëerd. Daar wordt het buitengebied als openbare ruimte gebruikt terwijl het particulier bezit is. Om dat in goede banen te leiden en om de kwaliteit te behouden is door Enschede de gids 'Buitenkans, gids voor het buitengebied' ontwikkeld met onder meer een 42 km lange wandel- en fietsroute rond de stad. Rip benadrukt dat burgers en boeren elkaar met respect moeten behandelen en over en weer met elkaar rekening moeten houden. Om de mogelijkheden en wensen te inventariseren zijn ruim 200 interviews met bewoners in het buitengebied gehouden. Van belang is de vraag hoe afspraken – ook in het kader van Rood-voor-Rood projecten – gehandhaafd en gecontroleerd kunnen worden. Ook met de tweede en opvolgende bewoners. Al de genoemde regelingen gaan nu buiten privaatrechterlijke afspraken om!

Albert Fien start het debat met een korte inventarisatie van de zaal: er zijn 25 bewoners uit het buitengebied aanwezig waarvan 8 boeren. Een flink aantal architecten en ontwerpers en 2 wethouders waaronder Gerrit Ophof uit Tubbergen en ook **Henk Veltkamp**, statenlid en varkenshouder. Fien springt direct op de Tubbergse wethouder omdat er in zijn gemeente een zogenaamd knooperf wordt ontwikkeld, waarin een zekere vergelijking ligt met een Rood-voor-Rood erf. 'De moeilijkheid is vooral het

vinden van mensen die in gezamenlijkheid een erf willen bewonen en dat is vooral voor Tukkers vaak een lastige opgave,' aldus de wethouder. Fien werpt de vraag op 'Wat is mooi en wat is lelijk', om zo de bedoeling van de regeling (met landschapsontsierende schuren die geruild worden voor 'mooie' huizen) tegen het licht te houden. En wat is dan de rol van de Welstand? De aanwezige ervenconsulente van Het Oversticht zegt: 'De gemeentelijke nota is het toetsingskader en als die nota vaag is dan kun je als commissie niet veel doen.' Fien vult aan: 'In welstandsnota's wordt een heel gebied genoemd terwijl het buitengebied veel te gedifferentieerd is daarvoor.' Hij roept de gemeente op om hun eisen zelf beter te formuleren. **Martine Schipper**, architect en welstandscommissielid: 'Rood-voor-Rood projecten zijn niet vaak mooi. Wij zouden het liefst gebouwen in schuurvorm zien maar dat willen de meeste mensen niet.' Architect **Rob Beerkens** zegt: 'Misschien moeten we de kaders wel wat oprekken want een burgerwoning vraagt nu eenmaal om een ander bouwvorm dan een varkensschuur.' Boudewijn Rip suggereert dat er eigenlijk een aparte gemeentelijke afdeling moet zijn die zich met de ruimtelijke kwaliteit in het buitengebied bezig houdt.

Een andere suggestie uit de zaal: 'Bouw eens NIET in het buitengebied maar ga de stad verdichten.' Waarop Rip reageert: 'Er moet als het buitengebied leegloopt, toch iemand zijn die dat buitengebied straks aanharkt! Dus dan moet je voor bebouwing zorgen.' De zaal: 'Misschien hebben we straks die gronden als landbouwgrond hard nodig bij de verwachte bevolkingsgroei in de wereld.'

De discussie in de zaal toont aan dat regeling Rood-voor-Rood niet eenvoudig is om uit te voeren. De ervaringen van **Harry ten Have** tonen dat aan. Voor het hele proces vanaf initiatief tot en met het moment waarop de bouwaanvraag kan worden ingediend is volgens hem minstens twee jaar nodig. Ten Have: 'Van de aanvankelijke enthousiaste initiatiefnemers blijft uiteindelijk slecht 10 procent over dat daadwerkelijk tot een projectuitvoering komt. Dat heeft ook te maken met de voorfinanciering die vaak gevraagd wordt.' Een ander geluid komt van een andere in de zaal aanwezige ervaringsdeskundige. **Thea van der Geest** heeft samen met haar partner Jeroen van Westen en een bevriend stel zelf een Rood-voor-Rood project gerealiseerd in Heeten. Thea: 'Het hele project

ArchitectuurcentrumTwente

heeft bij ons een jaar voorbereiding en een jaar bouwen geduurd.' Een aanwezige corporatiedirecteur merkt als afsluiting van de debataavond op: 'Ik zou wel als corporatie iets willen ondernemen met die Rood-voor-Rood regeling', waarop Harry ten Have meteen antwoord: 'Die uitdaging wil ik graag met u aangaan.' Zo kan er toch nog iets moois ontstaan tijdens deze druk bezochte en intensief beleefde avond over wonen in het buitengebied.

<u>exposities</u>	Gemeentehuis Dinkelland, Denekamp 26 augustus - 23 september Gemeentehuis Hof van Twente, Goor 23 september - 21 oktober
<u>lezing en debat</u>	Gemeentehuis Hof van Twente, Goor 23 september
<u>opkomst</u>	exposities: ca. 1000 bezoekers lezing en debat: 150 bezoekers

Architectuurwandeling Roombeek *gids* september 2010

In september verscheen de vierde versie van de succesvolle uitgave 'Architectuur in Roombeek'. De gids voert de lezer door Roombeek langs een 4,5 km lange wandeling met korte beschrijvingen en een afbeelding van de interessante architectuur die daar te zien is. Het werk in Roombeek is nog steeds in uitvoering en jaarlijks worden er nog vele nieuwe projecten opgeleverd. In de gids staan nu 53 gebouwen vermeld.

Twentse Pauzelandenschappen *inspiratiedag* 6 oktober 2010

Architectuurcentrum Twente organiseert in februari 2011 een masterclass over Twentse Pauzelandenschappen. Op woensdag 6 oktober werd hiervoor een inspiratiedag georganiseerd, mede in het kader van het Enschedese kunstenfestival Grenswerk. Deze inspiratiedag was vooral bedoeld voor mogelijke (student)-deelnemers, maar was ook toegankelijk voor andere geïnteresseerden, die meer wilden weten over Guerilla-architectuur, pauzelandenschappen en alternatief gebruik van

leegstaande gebouwen.

De masters die de studenten in februari 2011 zullen gaan begeleiden en deze dag introducties gaven over hun ervaringen met het Pauzelanderschap, waren:

- landschapsarchitect **Dirk van Peijpe** van De Urbanisten
- architect **Hedwig Heinsman** van DUS architects
- **Doris Ebner**, als woordvoerder van beeldend kunstenaar **Florentijn Hofman**
- stedenbouwkundige **Marcel Musch** van bureau BVR

De vier gerenommeerde ontwerpers zijn de masters die in 2011 minstens vier teams gaan begeleiden met daarin een mix van ontwerpstudenten. Hun opdracht is het maken van een ontwerp of een idee voor de invulling van een plek in Twente waarover discussie is en waar een creatieve impuls gewenst is. Een plek waar pauze heerst; een pauzelandchap. De masterclass is een formule die Architectuurcentrum Twente al een aantal jaren hanteert om zo verschillende ontwerpdisciplines bij elkaar te brengen (eerdere thema's waren: de toekomst van Vliegveld Twente, nieuwe dorpen op het zand, hoogbouw en een nieuwe Twentse locatie voor dagrecreatie). Ieder ontwerpteam bestaat uit studenten die van de kunstacademie, de technische hogeschool of van de universiteit afkomstig zijn. Deze mix van creatievelingen en technenuten - of van alfa's en bèta's - is doorgaans niet gewend om met elkaar samen te werken. Het in een hogedrukpan in korte tijd een ontwerp produceren, levert dan bijzondere samenwerkingsverbanden op met innovatieve resultaten maar vooral ook ervaringen die later, bij integrale ontwerpopgaven goed van pas komen.

Marcel Musch van BVR is architect en heeft ervaring in ontwikkelingsstrategieën. Musch onderscheidt vier verschillende pauzes die in duur verschillen. Er is de korte pauze waarbij de betreffende plek al wel een bestemming heeft maar waaraan tot de start van de ontwikkeling een tijdelijke invulling gegeven wordt. Als voorbeeld noemt hij het strand met strandtent Blijburg op IJburg in Amsterdam. Een pauze met een langere duur noemt hij 'tussentijd'. Dit kan bijvoorbeeld een verpauperde woonwijk zijn die in afwachting op een beslissing voor herontwikkeling is dichtgetimmerd en waar dan onverwachte initiatieven een kans krijgen. Hotel Transvaal in de gelijknamige Haagse wijk is daar een goed voorbeeld van. Verspreid over de hele wijk bevinden zich in

Architectuurcentrum Twente

slooppanden en nog niet bewoonde nieuwbouw hotelkamers die door kunstenaars en winkeliers zijn ingericht. De lange pauze, die eigenlijk geen eind kent, tref je bijvoorbeeld aan in Detroit waar in het centrum iedere eerdere poging om te investeren in verbetering is mislukt. Hier moet je volgens Musch vanaf nul opnieuw beginnen. Vraag is dan hoe je betekenis kunt geven aan de leegte. 'Urban agriculture' lijkt een mogelijke nieuwe mindset te zijn. Dit voorbeeld geeft het nut van pauzes aan. Stagnatie biedt ruimte aan pioniers om iets met de ruimte te doen dat niet past binnen de bestaande kaders, maar dat zich bevindt aan de randen daarvan (Fringe). Sturing geven aan ruimte voor ontwikkeling die samengaat met ruimte voor vrijheid. Een opmerkelijke ontwikkeling daarbij is de 'slow development' waarbij investeerders culturele ondernemers financieel steunen mits die investering gekoppeld blijft aan de locatie.

Tenslotte noemt Musch nog een vierde pauze, die van de tussenruimte, waar Fringe de ruimte krijgt. Hij laat inspirerende voorbeelden zien die de studenten moeten aansporen tot creativiteit: een picknickplaats, een voetbalveldje of een kiosk voor koffie. Legale of illegale tijdelijke gebruiken van een pauzelandschap. Pauzelandschappen is een thema dat voor Musch iets tragisch heeft. 'Het is geen grapje maar de essentie van stedelijke ontwikkelingen. Tijdelijkheid moet aan de permanente ontwikkeling gekoppeld worden. Zo kun je een ideale stedelijke gelaagdheid creëren met ruimte voor kleine, goedkope invullingen.'

De masters gaven met hun inspirerende inleidingen een goed beeld van wat er in Nederland met pauzelandschappen gedaan wordt of gedaan kan worden. Hun opvattingen geven een mooie dwarsdoorsnede van heersende opvattingen.

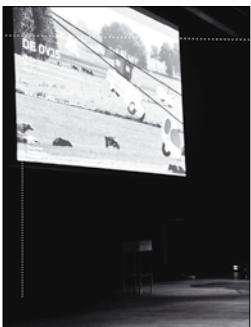
Dirk van Peijpe van het Rotterdamse bureau De Urbanisten, is doorgaans met andere projecten bezig dan met pauzelandschappen. De Urbanisten is een geëngageerd polytechnisch stedenbouw-bureau dat zich met water, energie en afval bezighoudt. 'De huidige economische en klimaatcrisis maakt ons vak relevant,' aldus Van Peijpe. Mede door de crises gaat het tempo van de stadsontwikkeling omlaag en komen plannen niet meer van de grond. De vraag is dan: hoe lang gaat die pauze duren. Langer dan de wedstrijd? Naast leegstand is er ook sprake van krimp.

Dat laat zich zien in Vlissingen waar een plan voor 1800 woningen op een gebied van 30 hectare start met een armzalige 13 (!) woningen. Dit vraagt om andere plannen, zoals in Rotterdam waar het Wijnhavengebied vanuit de bestaande situatie geleidelijk transformeert zonder een vooraf vastgelegd eindbeeld. Het resultaat is dan een samensmelting van high en low key. Kiezen voor een geleidelijke transformatie die samengaat met ruimte voor een programma dat geleidelijk weer verdwijnt. Dus niet wachten, maar direct starten; op termijn verhuizen dan vanzelf de laagwaardige functies. Een voorbeeld waar De Urbanisten bij betrokken is speelt zich af in Sas van Gent, een krimplocatie in Zeeland. Hier zijn tien strategieën uitgezet. Strategieën die de deelnemers van de masterclass kunnen inspireren. Voorbeelden zijn: 'Tomaten-Sas', waarbij lege kavels gebruikt gaan worden voor het kweken van groente en fruit. Of de 'Plas van Sas' waarbij plekken verwaterd worden met plassen, vijvers en poelen ('Dat is leuk en nuttig'), of de 'Puintuinen' waarbij ontdeklandschappen voor kinderen worden gemaakt met afval- en restmaterialen.

Florentijn Hofman is de derde master. Deze beeldend kunstenaar werd op de introductiedag vertegenwoordigd door zijn sparringpartner Doris Ebner die tevens verbonden is aan Galerie West in Den Haag. Doris vertelt wie Florentijn is en wat zijn opvattingen zijn over het werken in de openbare ruimte. Eigenlijk heeft Florentijn drie werkkenmerken: hij maakt grote knuffeldieren, hij doet ingrepen in de stad met architectuur in kleur en hij maakt werk met een informatief karakter. Maar dit zijn vooral de observaties van Doris. Zelf gaat hij niet uit van een opsplitsing maar zoekt juist de samenhang. Zijn knuffels zijn iconen die iets melden over de plek waar ze geplaatst zijn. Zo heeft hij een megagrote muskusrat van riet gemaakt in Nieuwerkerk a/d IJssel gelegen in de Zuidplaspolder, zeven meter onder zeespiegel en dus gevoelig voor aanvallen van de muskusrat en om die reden dan ook een aansprekende figuur voor de bevolking. Draagvlak vinden en acceptatie door de bevolking is voor Hofman belangrijk. Een geleidelijke introductie van zijn werk draagt daaraan bij maar ook het feit dat het werk leuk is, speelt een grote rol. Zijn eigen enthousiasme is bepalend voor het succes. Bekende werken zijn onder meer de 26 meter hoge,

ArchitectuurcentrumTwente

Architectuurcentrum Twente

opblaasbare 'Rubber Duck' die de hele wereld over reist, de vijf 'gevouwen papieren boten' die op de Bartel Wiltonkade in Rotterdam staan, een enorme beer van badslippers in Sao Paulo en een spiegelende wand in een bos.

Ook bij deze grote, fel gekleurde projecten probeert hij ze altijd voorzichtig in te passen in het landschap of in de stad. Het zijn projecten voor iedereen en van iedereen.

Hedwig Heinsman van DUS architects startte haar presentatie als master met de stelling dat publieke architectuur de kern van tijdelijkheid is. De publieke architect is daarbij de curator. De opvattingen van DUS zijn gevat in een tijdelijk manifest met 19 stellingen ('het zijn er nu 19 maar vorige week nog 12 en volgende maand kunnen het er 24 of 17 zijn' zegt Hedwig om zo de flexibiliteit van de opvattingen van DUS te illustreren). Bij het opsommen van de 19 stellingen toont Heinsman voorbeelden die de bedoeling ervan moeten illustreren. Wat zij laat zien toont de innovatieve creativiteit van het bureau en het ongelooflijke plezier in het omgaan met de ruimtelijke opgaven. Opgaven die een opdrachtgever kennen maar vaak ook zelf benoemde opgaven, voorkomend uit een gedreven engagement. Enkele stellingen zijn: gebruik oude materialen (voorbeeld: een ruimte gemaakt van gehaakte ventilatiebuizen), creëer een publiek, geef ongevraagd advies, details zijn belangrijk (voorbeeld: twee aan elkaar geknoopte wijnglazen waardoor feestgangers gedwongen aan elkaar gekoppeld worden), wees persoonlijk, speel vals als een slimme spelleider, herprogrammeer (voorbeeld: het dorp Casticum veranderen in een citycamping waardoor de bevolking niet alleen het dorp maar ook elkaar op een nieuwe wijze leren kennen), speel met de stad (voorbeeld: een leeg kavel tussen twee woonhuizen bezetten met een tijdelijk bouwsel van met zand gevulde tassen) en tot slot: reflect en research (act en wacht op reactie) met als speels voorbeeld het 'spontaan publiek gebouw' waarbij rond een lantaarnpaal met oranje paraplu's een feestruimte wordt gecreëerd die onverwachte aantrekkingskracht had.

Wie de vier ontwerpers aanhoorde moet ongetwijfeld het enorme plezier waarmee zij te werk gaan opgevallen zijn. Dat plezier lijkt bepalend te zijn voor hun ontwerpresultaten. Het is een voortdurend feest van ontdekken, uitvinden en

proberen, en dat mondt niet zelden uit in een letterlijk feest. De plekken waar zij neerstrijken zijn zo uiteenlopend dat het lijkt alsof die er eigenlijk niet toe doen. Wat wel een rode draad is en wat hun plezier bepaalt, is de interactie tussen mensen die ontstaat als hun idee uitgevoerd wordt. Alle betrokkenen en omwonenden lijken aangestoken te worden door hun enthousiasme. Maar hun engagement gaat uiteraard verder dan alleen maar feesten. De aandacht vestigen op stagnaties in ruimtelijke ontwikkelingen, op onvermoede kansen van voorheen als hopeloos bestempelde situaties, en het doorspoelen van dichtgeslibde denkpatronen. Dat is vooral de kracht van hun innovatieve en ludieke ontwerpinspanningen. Inspirerend; dat is het woord dat vooral blijft hangen na afloop van de introducties door de vier masters. Het is nu aan de studenten om hen na te volgen en om de lege plekken, de pauzelandenschappen in Twente een nieuwe sprankelende invulling te geven. We zijn benieuwd.

De masterclass 'Pauzelandenschappen' wordt gehouden van 22 januari t/m 4 februari 2011. De presentatie van de ontwerpresultaten aan het publiek is op 10 maart 2011.

locatie Tetem II, De Vrije Ruimte,
Hulsmaatstraat 35, Roombeek
opkomst 20 potentiële deelnemers en 30 bezoekers.

Paviljoens Museumlaan *Grenswerk 10, expositie*
25 september - 12 oktober

Architectuurcentrum Twente heeft samen met het Enschedese festival Grenswerk de opdracht gegeven aan jonge architecten om twee tijdelijke paviljoens te bouwen aan de Museumlaan. Dit heeft geleid tot twee paviljoens waarin architecten en beeldend kunstenaars samenwerken. De realisatie van de paviljoens werd mogelijk dankzij bijdragen van de provincie Overijssel en de gemeente Enschede.

Night at the Museumlaan.

architecten: Rick Bruggink & Marko Matic

'Night at the Museumlaan' is ontstaan uit een samenwerking

tussen twee jonge Enschedese architecten uit Enschede en een kunstenaarsduo uit Polen. Volgens de ontwerpers creëren de huidige villa's aan de Museumlaan in Enschede met elkaar al de sfeer van een expo-terrein, waarbij iedere villa een soort paviljoen is. Zij wilden daar tijdens Grenswerk een paviljoen/woonhuis aan toevoegen. Dit paviljoen bood mensen de mogelijkheid ook eens te ervaren hoe het is om aan de Museumlaan te slapen. Tijdens het festival was het mogelijk een kamer te boeken in het paviljoen. In tegenstelling tot de andere huizen langs deze straat was dit huis opengewerkt. Vanaf de straat keek men in de kamers, waardoor de bewoners van het huis onderdeel werden van het schouwspel.

Architectuurpaviljoen:

Divine. Theo Reitsema & Studio Roosegaarde

Voor het tweede tijdelijke paviljoen aan de Cultuurmijl nodigde architect Theo Reitsema de kunstenaar Daan Roosegaarde uit. Samen ontwierpen zij Divine, een interactief paviljoen bestaand uit licht en technologie dat een sensuele relatie aangaat met zijn bezoekers. Het ontwerp was geïnspireerd op de architectuur van Gerrit Rietveld en Mies van der Rohe en trekt dit door naar de 22ste eeuw. Divine reageerde op haar bezoekers en hun bewegingen waardoor de ruimte tot leven kwam en veranderde in uiterlijk en gedrag. Hiervoor was een speciaal 'smart material' gebruikt dat van zwart naar transparant kan veranderen. Als sensueel paviljoen van de 22ste eeuw gebruikte het de zintuigen van de bezoekers om architectuur te verpersoonlijken.

locatie Museumlaan in de wijk Roombeek te Enschede.
opkomst de paviljoens werden gedurende de tentoonstellingsperiode door ca. 11.000 personen bezocht waarvan er 48 een overnachting boekten in het paviljoen 'Night at the Museumlaan'.

Samen gestapeld bouwen *lezingen en debat*

18 november 2010

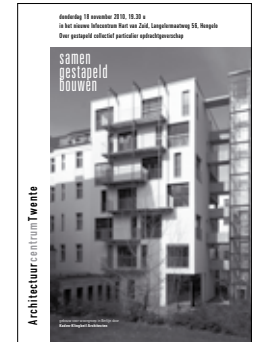
Samen gestapeld bouwen is vooral succesvol als er sprake is van het delen van een gezamenlijke buitenruimte. Dit is een van de belangrijkste conclusies die op 18 november te horen was in

het informatiecentrum Hart van Zuid in Hengelo. Het collectief particulier opdrachtgeverschap en met name de gestapelde variant daarvan stond tijdens deze debatavond centraal. Drie ervaren professionals voerden er het woord en deelden hun bevindingen met het publiek.

Sinds oud minister Remkes van Volkshuisvesting destijds in 2005 de ambitie uitsprak om dertig procent van de nieuw te bouwen woningen in particulier opdrachtgeverschap te ontwikkelen, zijn er heel wat enthousiast begonnen particulieren vroegtijdig afgehaakt. Dat geldt dan vooral diegenen die als collectief het plan hadden opgevat om samen nieuwbouw te gaan ontwikkelen. Allerlei argumenten om op deze wijze in de eigen woonbehoefte te gaan voorzien spelen een rol bij collectief particulier opdrachtgeverschap of kortweg CPO genoemd. Zo denken sommigen dat het zo goedkoper kan, mooier wordt, beter passend of gezelliger is; om maar een paar argumenten te noemen. In de praktijk blijken veel initiatieven een vroege dood te sterven. Onenigheid, te weinig geduld of toch te riskant zijn enkele oorzaken. Toch zijn er ook geslaagde voorbeelden. En omdat Architectuurcentrum Twente meent dat het CPO in de toekomst toch een grote rol kan gaan spelen in de volkshuisvesting werd deze avond belegd met een redelijke opkomst van circa 60 personen.

Sprekers waren **Gerard Comello**, architect en ontwikkelingsmanager bij Lingotto, **Hycro Verhaagen**, landschapsarchitect en ervaren in de procesbegeleiding van CPO en **Michiel Schreinemachers**, architect bij NEXT architect en ontwerper van een prijswinnend voorbeeld van gestapeld CPO in Almere. Voorafgaand aan de drie inleidingen gaf **Johan Schepers**, architect en programmaraadslid een korte introductie over industriële woningbouw zoals die in de afgelopen zestig jaar zich mondiaal ontwikkeld heeft. Hij kon daarmee de vergelijking maken tussen de daarin voorgestelde gestapelde woningbouw in modules zoals die nu ook een rol speelt in de huidige ontwerpideeën over gestapeld CPO. Veel experimenten van destijds leken potentie te hebben maar slechts een enkel project kwam ook daadwerkelijk tot uitvoering zoals bijvoorbeeld dat van de Japanse architect Kurokawa in Tokyo. 'De meeste ontwerpen waren voor gestapeld CPO toch nog een stap te ver,' aldus Schepers.

Gerard Comello spreekt vooral over het fenomeen mede

Architectuurcentrum Twente

Architectuurcentrum Twente

opdrachtgeverschap. In vogelvlucht toont hij de recente ontwikkeling van de volkshuisvesting: te beginnen met de naoorlogse massawoningbouw in de jaren 50 en 60, gevolgd door de bloemkoolwijken in de jaren 70 en 80. De daarop volgende Vinex-wijken kenmerken zich al door meer invloed van de consument, het wilde wonen en het begin van zelfbouw zoals PO, CPO en MO (mede opdrachtgeverschap). Het bureau Lingotto ontwikkelde hiervoor het programma Ultimulti, een computerprogramma waarmee potentiële huizenkopers stap voor stap hun eigen droomhuis kunnen samenstellen en waarbij bij iedere gemaakte keuze inzichtelijk wordt wat de financiële consequenties daarvan zijn. Tot zijn eigen verrassing bleken de resultaten vrijwel allemaal een zeker gelijkheid op te leveren en werd er dus toch nog saaiheid ontworpen in plaats van de gedroomde levendigheid. Toen in 2005 de rijksnotitie verscheen, is het particulier opdrachtgeverschap formeel ingevoerd en heeft Lingotto het mede opdrachtgeverschap verder uitgewerkt in het programma Ultimulti-Plus waarin ook de stedenbouwkundige component een plaats kreeg. Een uitwerking hiervan is te zien in het ontwerp van de UrbanTree waarin verschillende typologieën een plaats kregen in een gestapelde variant, inclusief groenvoorziening. De beperkte belangstelling hiervoor werd vervolgens opgevolgd door de economische crisis. Een nieuw signaal kwam eind 2009 bij Lingotto binnen met de vraag van 'Nieuw Zilver' een groep 55-plussers die samen willen wonen en bouwen. Het voorlopige onderzoek hiernaar toont in ieder geval aan dat het argument dat samen bouwen goedkoper is, hier niet op gaat.

Hyco Verhaagen vertelde in zijn betoog hoofdzakelijk over de vele projecten die hij begeleidde. In Harderwijk werd een plan Hortespark ontwikkeld door de potentiële eigenbouwgroep in een workshop bijeen te brengen en dan met elkaar te onderzoeken wat de bindende factoren zijn en hoe die zijn vorm te geven. Daaruit bleek dat de aan het project toe te voegen semi-openbare ruimte een belangrijke succesfactor is. Dat bleek ook in de wijk EVA-Lanxmeer in Culemborg waar circa 200 woningen gegroepeerd staan rond een gemeenschappelijk beheerde binnentuin. Het collectief opdrachtgeverschap heeft hier tot onverwachte nieuwe initiatieven geleid en dankzij de zo geboden ontmoetingsplaats buiten is het voor de gemeenschapszin niet nodig om bij elkaar

op bezoek te gaan waardoor de privacy in de eigen woning in stand kan blijven. Een variant heeft Verhaagen in het Duitse Karlsruhe ervaren. De Duitsers geven overigens de voorkeur om te spreken van meergeneratiewoningen, waarmee bedoeld wordt dat verschillende leeftijdsgroepen samen huisvesting organiseren waardoor – eenmaal ingestapt – men verzekerd is van een goede woonplek gedurende het gehele leven (dit i.t.t. Nederlanders die zich veelal verenigen op basis van gelijkheid). In het Duitse project heeft Verhaagen ook voor een workshopwerkwijze gekozen waarbij inspraak via briefjes plaatvond. Daarmee komen ook de minder spreekvaardigen goed aan bod. Ook in dit project bleek de kwaliteit en de mogelijkheden van een gemeenschappelijke activiteit buiten de eigen woning (bijvoorbeeld met een kluskelder) een succesfactor. Voor Verhaagen is succes vooral mogelijk dankzij en georganiseerde betrokkenheid en een flinke dosis vakmanschap. Een voorbeeld van collectief gestapeld particulier opdrachtgeverschap dat het goed deed in de pers en in de vakbladen was Villa Overgooi in Almere. Dit project, ontworpen door Michel Schreinemachers van NEXT architect, bestaat uit vijf woningen die opgetild zijn waardoor er op het maaiveld onder het bouwvolume een gemeenschappelijke buitenruimte ontstaat die bij elk weertype gebruikt kan worden. Schreinemachers doet verslag van het ontwikkelingsproces dat met vijf gezinnen startte, waarna er drie afvielen, er twee weer bijkwamen en tenslotte een ander samengesteld vijftal daadwerkelijk tot bouwen kwam. Ook NEXT organiseerde een workshop voor de opdrachtgevers (inclusief partners en kinderen) met als belangrijkste uitkomst: licht, ruimte, uitzicht en compactheid. Het resulteerde in een spraakmakend ontwerp dat bestaat uit vijf in elkaar vervlochten, langgerekte woningen van twee verdiepingen waaronder het gemeenschappelijk maaiveld dat zich rondom het bouwvolume in een tuin uitstrekte (in de gemeenschappelijke tuin is overigens ruimte gemaakt voor vijf individuele verblijfsplekken). Villa Overgooi is na uitvoerig overleg met de opdrachtgevers geheel oranje gekleurd. Schreinemachers sluit aan bij de vorige sprekers dat de sociale cohesie in de groep en hun betrokkenheid de succesfactoren zijn.

In de discussie met de sprekers en de zaal, onder leiding van Rob Beerkens (voorzitter programmaraad van Architectuurcentrum Twente), lag het accent vooral op de faal- en succeskansen van

gestapeld particulier opdrachtgeverschap. Ongedwongen samen kunnen en willen zijn is dan een belangrijke voorwaarde. CPO is niet goedkoper maar je kunt samen wel een betere locatie voor elkaar krijgen. Mede-opdrachtgeverschap om zo het risico bij een professionele ontwikkelaar te leggen, kan een vroegtijdig uiteenvallen van een groep voorkomen. Maar de sprekers zagen in dit mede-opdrachtgeverschap nog niet zo snel een rol weggelegd voor de woningcorporaties ofschoon er wel – als gevolg van toenemende vergrijzing, een daaraan gekoppelde toenemende zorgvraag met een afnemende mantelzorg en beperkte mogelijkheden in intramurale huisvesting van ouderen - meer vraag verwacht wordt naar CPO. Ook voor een gestapelde variant daarvan in de binnensteden, dicht bij allerlei voorzieningen. Die verwachting werd overigens niet direct zichtbaar door een enorme publieke belangstelling voor het onderwerp. De circa zestig bezoekers waren vooral de professional, maar dat terzijde...

locatie het nieuwe Infocentrum Hart van Zuid,
Langelermatweg 56, Hengelo.

opkomst 60 bezoekers

Geslaagd Ontwerp 12 *expositie*

20 november t/m 12 december 2010

Voor de 12e achtereenvolgende keer organiseerde Architectuurcentrum Twente de tentoonstelling Geslaagd Ontwerp. De expositie toonde eindexamenwerk van talentvolle ontwerpers, die een ontwerpopleiding in de oostelijke regio's hebben afgerond en/of waarvan de ontwerper of het ontwerp zelf een binding heeft met Twente. Het geëxposeerde eindexamenwerk bestond uit de volgende disciplines: architectuur, industrieel- en interieurontwerp, product design en fotografie.

Vanuit de volgende disciplines en opleidingen deden mee:

Interieurarchitectuur *Zwolle / ArtEZ hogeschool voor de kunsten CABK*

- Marijke Flapper
- Loeke van Rijssel (1)
- Marjolein Nengerman (2)
- Marlou Scheepers

- Corine Smit
- Marielle Feenstra
- Imme van der Haak
- Nina Sajet
- Lies Arts
- Anna Korshun

Product Design *Arnhem / ArtEZ hogeschool voor de kunsten HKA*

- Olga Kudrjawzewa

Architectuur *Arnhem / ArtEZ Academie van Bouwkunst*

- Judith Wielens
- Peter van Keulen

Architectuur *Rotterdam / Academie van Bouwkunst*

- Lieke Genten

Industrial Design *Enschede / Universiteit Twente*

- Rick Schotman
- Oliver Davina
- Linda van den Heuvel

De opening van de tentoonstelling is op zaterdagmiddag

20 november om 15.00 u door **Peter Sonderen**.

Hij was gevraagd de opening met een lezing te verzorgen.

Sonderen is lector Theorie in de Kunsten bij ArtEZ

Hogeschool voor de Kunsten. Eerder was hij directeur van

AKI, ArtEZ academie voor beeldende kunsten Enschede.

locatie De Zuidmolen, Van Loenshof 84, Enschede

opkomst 70 bezoekers tijdens de opening ;
750 tijdens de expositie

Alfred Hitchcock & Architectuur *film*

2 december 2010

In samenwerking met ConcordiaCINEMA organiseerde

Architectuurcentrum Twente een filmavond over de architectuur

in de films van Alfred Hitchcock. Vertoond werd de klassieker

North by Northwest. In deze film uit 1959 vol suspense, humor en romantiek speelt moderne architectuur de rol van katalysator.

De avond startte met een lezing van Steven Jacobs. Steven Jacobs

ArchitectuurcentrumTwente

is kunsthistoricus en docent filmgeschiedenis aan de Universiteit Antwerpen en kunsthogescholen in Gent en Brussel. Jacobs toonde verrassende en intrigerende beelden over decors die voor de films van Hitchcock werden opgebouwd en hoe die gemanipuleerd, bewerkt en tot in detail uitgewerkt werden om met voor die tijd unieke opnametechnieken te filmen. De nauwkeurigheid waarmee de regisseur de sets opbouwde doet vermoeden dat architectuur de filmmaker niet vreemd was.

locatie Concordia Cinema, Oude Markt 15 Enschede

opkomst uitverkochte zaal (75 bezoekers)

ArchitectuurcentrumTwente

Van Balengebouw naar Cremermuseum *lezing*

6 december 2010

Het Cremermuseum wordt gerealiseerd in een stuk industrieel erfgoed, een oude katoenbalenopslag uit de bloeiperiode van de textielindustrie in Enschede. Het wordt een gebouw met daarin een museum voor de schrijver/schilder en levenskunstenaar Jan Cremer, aangevuld met andere economische en culturele functies. Om in dit bestaande gebouw voldoende beschikbare hoogte en ruimte te krijgen voor de functies die in dit gebouw moeten komen, wordt het doormidden gezaagd en 2,5 meter opgetild. Het is een proces dat we in Nederland niet vaak tegenkomen. De Woonplaats en projectteam Cremermuseum hebben daarom in samenwerking met Architectuurcentrum Twente een informatieve avond georganiseerd.

Het ontwerp voor dit architectonisch aansprekend project is een samenwerking tussen Rem Koolhaas met SeARCH architecten. Na een introductie namens het bouwteam door van **Jacob Julsing**, hield **Udda Visser**, projectarchitect bij SeARCH, een toelichting over het ontwerpproces en gaven **Onno Straters** van de aannemer Bresser Funderings- en Vijzeltechniek en **Fred Schreuders** constructeur bij Pieters Bouwtechniek een inleiding over de toegepaste zaag- en vijzeltechnieken.

locatie Theaterzaal van Prismare, Roomweg 167d, Enschede

opkomst 90 bezoekers

Programma overzicht 2011 - bijlage 11

Netwerkstad 4 - Circus Twente *presentatie*

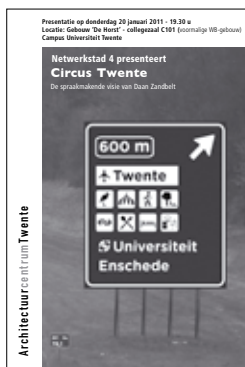
20 januari 2011

Wie op de kaart van Twente kijkt, ziet dat de levensader van de netwerkstad Twente wordt gevormd door de A1 en het spoor naar Duitsland. Deze corridor is al eeuwenlang een belangrijke handelsroute tussen Amsterdam en Berlijn. Opvallend is dat Enschede, de grootste stad van de Netwerkstad, niet direct aan deze corridor ligt maar daarvan gescheiden wordt door het landelijk gebied met daarin Drienerloo, de luchthaven Twente, de Lonnekerberg en het Oldenzaalse Veen. Al lange tijd circuleren er verschillende losse plannen en ideeën voor delen van dit gebied, maar er ontbreekt een integrale visie.

Daan Zandbelt heeft voor Netwerkstad 4 een spraakmakende ontwerpvisie gemaakt: Circus Twente. Het plan brengt samenhang in dit gebied en geeft Enschede een directe verbinding met de corridor. Het resultaat van de zoektocht laat de nog onontdekte kansen en onderlinge kruisbestuivingen tussen Hengelo, Enschede en Oldenzaal en belangrijke ingrediënten als de universiteit, de natuur, het vliegveld en de A1 zien.

Netwerkstad 4 is het vierde vrije ontwerp van een gerenommeerd ontwerper met roots in Twente waarbij het Architectuurcentrum Twente opdrachtgever is. Na Rein Geurtsen (2001, Tweekelo), Ton Schaap (2005, Borne, Almelo) en Pieter Jannink (2009, Buurse, Alstätte), is Daan Zandbelt gevraagd een visie te ontwikkelen voor een ander deel van de Netwerkstad Twente. Architectuurcentrum Twente wil met het geven van deze vrije opdrachten, de kansen en mogelijkheden – vrij van welke beperking dan ook – blootleggen om zo o.a. beleidsmakers, bestuurders en ontwerpers te inspireren. De opdrachten zijn mede mogelijk gemaakt dankzij financiële steun van de Kamer van Koophandel Oost Nederland. Daan Zandbelt (1975, Hengelo) is architect en stedenbouwkundige; hij is medeoprichter van Zandbelt&vandenBerg en is docent aan de TU Delft bij de leerstoel Stad & Regio. Zijn plan 'Circus Twente' maakte hij met zijn bureau en in samenwerking met Rick Bruggink, architect bij IAA architecten te Enschede.

locatie 'De Horst' (voormalige WB-gebouw), collegezaal C101, op de campus van UTwente.

Hoe een school een kerk werd *lezing*

10 februari 2011

De opdrachtgevers van de nieuwe Daltonbasisschool St. Plechelmus in de voormalige Heilige Hartkerk in Hengelo hebben de Gouden Piramide 2010 gewonnen, de jaarlijkse Rijksprijs voor inspirerend opdrachtgeverschap in de architectuur in Nederland.

Ronald Olthof, architect bij Leijh Kappelhoff Seckel van den Dobbelen architecten uit Hengelo, maakte het ontwerp dat samen met opdrachtgever **Anneke Kuipers**, de directeur van de Daltonbasisschool St. Plechelmus, tot stand is gekomen. De prijs bestaat uit een trofee, een plaquette en een geldbedrag van 50.000 euro.

Het bijzondere ontwerp, waarbij in de leegstaande Heilig Hartkerk in Hengelo een nieuw onderdak werd gevonden voor de naastgelegen school, werd als winnend project aangewezen uit een vijftal genomineerde projecten. Er was zware concurrentie. Zo waren genomineerd: het sportcentrum Ronald McDonald in Amsterdam, de nieuwe huisvesting voor de bouwkunde faculteit van de Technische Universiteit Delft, het Deventer Ziekenhuis met het Jozef gezondheidscentrum en de Hermitage aan de Amstel in Amsterdam.

Uit het juryrapport: 'Als er bij één project van deze ronde sprake was van synergie tussen opdrachtgever en architect, dan is het wel in dit geval', zo constateerde de enthousiaste jury.

Directeur Anneke Kuipers bewijst dat bezieling, creativiteit en een groeiende deskundigheid in het opdrachtgeverschap niet voorbehouden zijn aan mensen die hiervoor 'hebben doorgeleerd'. Haar volhardende inzet, in samenwerking met haar bestuur en de gemeente, maakt duidelijk dat het geloof in een ideaal, een droom, tot ongekennde prestaties kan leiden. Dat stemt bijzonder hoopvol. De Rijksprijs voor inspirerend opdrachtgeverschap, de Gouden Piramide 2010, is hiervoor de terechte bekroning.

De trotse winnaars, Anneke Kuipers en Ronald Olthof, zullen op 10 februari, op locatie vertellen over het ontwerp en het proces van 'Hoe een kerk een school werd'.

locatie Daltonbasisschool St. Plechelmus
in de voormalige Heilige Hartkerk,
Wilbertstraat 15/c te Hengelo

Architectuurcentrum Twente

Pauzelandschappen *presentatie*

10 maart 2011

Nadat in februari studenten van uiteenlopende ontwerpopleidingen een masterclass volgden, zullen zij de resultaten van hun ontwerpinspanningen aan het publiek tonen.

De groep studenten kregen inspiratie van de volgende masters:

- **Dirk van Peijpe**, landschapsarchitect bij De Urbanisten,
- **Hedwig Heinsman**, architect bij DUS architects,
- **Florentijn Hofman**, beeldend kunstenaar,
- **Hilde Blank**, directeur/stedenbouwkundige bij bureau BVR,
- **Bruno Doedens**, landschapsarchitect en projectinitiator.

Pauzelandschappen is een project voor snelle, aankomende ontwerptalenten op het gebied van architectuur, stedenbouw, landschap maar ook beeldende kunst en podiumkunst. De deelnemers bedenken tijdens de masterclass van 2 tot 4 februari ideeën voor de lege plekken in de stad. Ideeën die resulteren in een ruimtelijk ontwerp, een demonstratie, een performance of een statement. De locaties worden door de teams zelf gekozen.

locatie wordt nader bekend gemaakt

De Top van Bisschoff *expositie*

24 maart t/m 29 april 2011

De expositie met de titel 'De Top van Bisschoff' toont de inzendingen van ruim 100 architecten en architectenbureaus die deelnemen aan de ideeënprijsvraag om een optopping te ontwerpen voor het gelijknamige pand aan de Markt te Hengelo. De prijsvraag wordt georganiseerd in samenwerking met BNA kring Oost en heeft als thema de potentie en de kwaliteiten van wederopbouwarchitectuur.

De achterliggende gedachte van dit programmaonderdeel is het onderzoek naar toekomstmogelijkheden voor wederopbouwprojecten waarbij programma aan het bestaande project wordt toegevoegd.

In Nederland is dit een belangrijke ontwerpopgave en in Hengelo, een stad die gedomineerd wordt door wederopbouwarchitectuur, is dit in het bijzonder het geval.

De ontwerpwedstrijd voor professionals zal worden aangevuld met een vergelijkbare opgave maar dan aangepast aan en bedoeld voor basisschoolleerlingen. Ook daarvan zullen de resultaten op de expositie te zien zijn.

locatie wordt nader bekend gemaakt.

De Top van Bischoff *expertmeeting*

De toekomst van wederopbouwarchitectuur

15 april 2011

De expertmeeting is een landelijke bijeenkomst voor experts op het gebied van stadsvernieuwing. De in Hengelo in samenwerking met KEI (Kenniscentrum Stedelijke Vernieuwing) georganiseerde meeting is bedoeld voor een select gezelschap dat naar aanleiding van de ontwikkelde ideeën voor optopping van een pand aan de Markt in Hengelo, de kwaliteiten en kansen van deze nieuwe strategie analyseert en op meer universele toepassingsmogelijkheden beoordeelt. Het prijsvraagproject geldt als een pilot van een strategie die mogelijk navolging verdient in de vele andere in Nederland voorkomende vergelijkbare situaties. Afhankelijk van het aantal deelnemers zal de meeting in één of twee sessies van elk maximaal 20 deelnemers plaatsvinden.

locatie wordt nader bepaald

De Top van Bischoff *publieksdebat*

debat over Wonen boven Winkels

21 april 2011

In aansluiting op de expertmeeting(s) zal een week later een publieksdebat worden georganiseerd waarbij de kennis voortkomend uit de prijsvraag en de expertmeetings met het publiek gedeeld en bediscussieerd wordt. Op de bijeenkomst zullen sprekers vanuit verschillende invalshoeken de nieuwe strategie toelichten en becommentariëren. Centrale vraag van het publieksdebat is: 'Is optoppen een werkbare en kwaliteitverhogende strategie in de wederopbouwarchitectuur en wat zijn de kansen daarin voor Wonen boven Winkels?'

locatie wordt nader bekend gemaakt

Jonge ontwerpers presenteren zich *presentaties*

19 mei 2011

Veel jonge, net afgestudeerde ontwerpers (architectuur, interieur-architectuur, grafisch, product, games, e.d.) starten na hun opleiding een carrière als ontwerper binnen een bestaand bureau, maar velen beginnen direct of na een kort dienstverband een eigen bureau. Ook in Twente doet zich gelukkig dit fenomeen voor. Wie zijn zij en hoe kunnen zij zich profileren in een markt waarin concurrentie een steeds grotere rol speelt? Het Architectuurcentrum biedt een podium voor de jonge, startende Twentse ontwerper waar zij op persoonlijke titel hun ontwerpvisie kunnen etaleren.

Met deze schouw van Twents talent wordt een blik geworpen in de toekomst. De in voorgaande jaren georganiseerde presentaties werden met veel enthousiasme gegeven maar ook ontvangen door een breed geïnteresseerd publiek.

De deelnemers zullen net als in voorgaande edities gevraagd worden om vooral hun focus te richten op de Twentse situatie en de actuele opgaven die daar spelen en waar zij zelf een rol in hebben. Ook kan het promoten van de Twentse kwaliteiten aan bod komen. Maximaal 10 jonge ontwerpers worden uitgenodigd om in hooguit 15 minuten durende presentaties, met snelle beeldimpressies zichzelf te presenteren. Thema's: waarom wilde je ontwerper worden, wat is je persoonlijke ambitie en wat is je eigen visie op je vakgebied en hoe heb je die al kunnen concretiseren.

locatie wordt nader bekend gemaakt

Film & Architectuur *film met inleiding*

september 2011

Na een aantal eerder successen organiseert het Architectuurcentrum Twente in samenwerking met ConcordiaCinema in 2011 wederom een filmprogramma in de cyclus 'Film en Architectuur'. In deze filmcyclus worden de relaties tussen architectuur en film nader onderzocht en uiteengezet.

In samenwerking met ConcordiaCinema en de werkgroep zal een tweetal films worden geselecteerd. De films zullen met een inleidende lezing worden geïntroduceerd.

locatie ConcordiaCinema, Oude Markt 15, Enschede

Archi *publieksprijsvraag***Het mooiste bijgebouw in Twente**

september 2011

Dit is een publieksprijsvraag die leidt naar de mooiste schuur, aanbouw of bijgebouw van Twente. De Archie is een publieksprijs die voor het eerst werd uitgereikt in 2001 toen het publiek koos voor het mooiste utiliteitsgebouw. In opvolgende jaren werd gekozen voor het mooiste gebedshuis, de mooiste tuin, de mooiste winkel en mooiste stadskantoor (of gemeentehuis).

Dit jaar wordt het publiek erop uit gestuurd om op zoek te gaan naar al of niet door architecten ontworpen gebouwen of bouwsels met onverwachte kwaliteiten.

Motivatie: met de komst van de nieuwe WABO (Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht) wordt het vergunningsvrij bouwen verruimd. Dit betekent dat veel aanbouwen, bijgebouwen en schuren vergunningsvrij gerealiseerd mogen worden. Om te benadrukken dan ruimtelijke kwaliteit van belang blijft, schenkt het Architectuurcentrum Twente aandacht aan deze bijzondere categorie.

Het publiek draagt zelf voor. Na een selectie door de werkgroep, wordt een aantal plannen gepresenteerd via de site van het ACT en de krant van Twentse Courant Tubantia. Het publiek mag dan tot een bepaalde datum stemmen. Op een feestelijke avond zal de Archie worden uitgereikt aan de bouwer of eigenaar van het winnend object.

Het Architectuurcentrum Twente zal de publieksenquête in samenwerking met het Dagblad Twentsche Courant Tubantia uitschrijven waarbij het lezerspubliek wordt uitgenodigd een afbeelding van hun favoriete schuur of bijgebouw in te sturen. Een selectiecommissie zal uit de inzendingen een selectie maken die in de krant en op de sites van zowel de krant als het Architectuurcentrum Twente geplaatst zal worden. Gedurende een periode van vier weken kunnen lezers en bezoekers van de sites, hun winnaar aanwijzen. De meeste stemmen gelden!

ArchitectuurcentrumTwente

Archi *prijsuitreiking***Het mooiste bijgebouw in Twente**

10 november 2011

De ontwerper, bouwer of eigenaar van het winnende gebouw zal de publieksprijs, de inmiddels bekende 'Archie', uitgereikt krijgen op de te organiseren feestavond.

De uitreiking van de 'Archie-2011' zal, zoals gebruikelijk, een feestelijk karakter krijgen.

Onderdeel van de avond is een toelichting op de effecten van de Wabo door de voorzitter van de BNA kring Oost.

locatie wordt nader bekend gemaakt

Geslaagd Ontwerp nr. 13 *expositie*

november 2011

Na twaalf jaar heeft het concept van de tentoonstelling met het exposeren van afstudeerwerk nog steeds niet aan kracht ingeboet en verdient dus wederom een plekje in het jaarprogramma.

De tentoonstelling Geslaagd Ontwerp is na 10 jaar nog steeds aantrekkelijk, succesvol en een gewild podium voor net afgestudeerde ontwerpers. Ook de 13e tentoonstelling zal toonaangevend afstudeerwerk laten zien van jonge ontwerpers die een opleiding hebben gevolgd binnen Nederland (architectuur, industrieel ontwerpen, landschapsarchitectuur, stedenbouw en interieur) en waarvan de ontwerper of het ontwerp een relatie heeft met Twente. 15 tot 20 net afgestudeerde studenten zullen geselecteerd worden en uitgenodigd worden deel te nemen aan de expositie.

locatie Een nader te bepalen expositieruimte in Twente.

Archi-idols 2012/13 *ontwerpwedstrijd voor het vo
najaar 2011*

Na de zeer succesvolle en enthousiast ontvangen en beleefde eerste versie van Archi-idols in 2008, zal eind 2011 de tweede editie worden voorbereid en in gang gezet. Wederom hebben de CKV-docenten van de Twentse middelbare scholen hun medewerking toegezegd. De wedstrijd bestaat uit verschillende fases. In de eerste fase maken leerlingen een vrij ontwerp in een vrije uitvoering voor een ruimtelijk ontwerp.

Een vakjury kiest daaruit 20 genomineerden. Zij gaan de tweede fase in waarin een reële ontwerpopdracht voor een architectonisch ontwerp geformuleerd waaraan gedurende een aantal weken tijdens een 'stage' (een dagdeel per week) op een bureau met aansturing door een architect wordt uitgewerkt. Wederom zal de vakjury zich uitspreken. De winnaar mag zich Archi-idol 2012 noemen. Omdat het hele traject gedurende een schooljaar wordt afgewerkt zal de opstart direct na de zomervakantie plaatsvinden.

Archi-idols

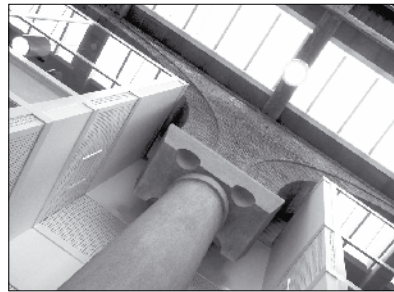
Architectuurcentrum Twente

Deurningerstraat 6, 7514 BH Enschede

tel 053 483 7985
fax 053 431 2490
e-mail info@architectuurcentrumtwente.nl
www architectuurcentrumtwente.nl

tekst Tom de Vries e.a.
grafische vormgeving Jo Molenaar, deel 4 ontwerpers, Enschede
fotografie omslag Johan Ghijsels GKf
fotografie binnenwerk Architectuurcentrum Twente, Jo Molenaar, e.a.

Gouden Piramide 2010
Daltonbasisschool St Plechelmus
te Hengelo, in de voormalige
Heilige Hartkerk
foto's: Ben Vulkers

omslagfoto's
voorzijde woningbouwproject 'De Hoge Heren' Oldenzaal
achterzijde De Dinkel februari 2011, Lutterzand

Vera Yanovshtchinsky Architecten in opdracht van woningbouwvereniging WBO
Staatsbosbeheer

